

RAČUNALNIKI IN GLASBA

GALLUSOV ČAS

Enzo Fabiani

CD manija

L.XXII/1991-92/st. 1

GLASBENJA MLADINA

godalni kvartet Enzo Fabiani – razgovor na strani 8

basist Juan Vasle – stran 9

letnik XXII, št. 1, nov. 1991

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK
Glasbena mladina Slovenije
Cena izvoda
60 SLT

UREDNIŠTVO

Glavna urednica
Kaja Šivic

Uredniki
Peter Barbarič
Veronika Brvar
Branka Novak

Oblikovanje in tehnično urejanje
Darja Spanring Marčina

Elektronski prelom
Jabolko, Gosposka 18
Ljubljana

Tisk
Tiskarna Ljudske pravice
Ljubljana

Revija sofinancirata
Ministrstvo za kulturo in
Ministrstvo za šolstvo in šport
Republike Slovenije

Naslov uredništva

Revija Glasbena mladina
Kersnikova 4/III
61000 Ljubljana
telefon 061-322 570

Naročnino obračunavamo za tri številke
Odpovedi sprejemamo pisno in veljajo za naslednje obračunsko obdobje.

Številka žiro računa:
SDK Ljubljana 50101-678-49381

Spoštovani bralci, uvodnik bi moral biti pravzaprav povabilo k branju naše dvaindvajsetletne revije GM. Njena nova podoba vas je prav prijetno presenetila, kajne? Presenečeni pa so verjetno vsi tisti, ki niso pričakovali nadaljevanja revije. Pesimisti iz glasbenih vrst so ji prerokovali skorajšnji konec. Vendar pa ni moj namen, da vam takoj na začetku razkrijem skrivnosti izida nove GM. Prav tako ne nameravam razpravljati o vsebini revije. Bolje bo, da se o kvaliteti prepričate sami. Svoj prvi preludij želim oblikovati z mislijo na vse tiste, ki jih skrb za dvig glasbene kulture še ni zapustila.

Gallusova jesen bi se morala imenovati letošnja jesen 1991, saj so jo barvito prežele številne spominske proslave. Jubilejna 400. obletnica smrti velikega Kranjca po naključju (ali pa tudi ne?) sovpada z vstopom njegove dežele na samostojno pot v razviti svet. Prireditve, ki so te dni potekale v naši "deželi", bi na prvi pogled prepričale kateregakoli tujega obiskovalca o naši izjemni privrženosti nacionalni kulturi in glasbeni umetnosti. Zelo težko pa prepričajo vse nas, ki se s "kulturno" zavestjo vsakodnevno srečujemo. Ali bi se skladatelj "Kranjski" v današnjem času uspel izšolati doma? Sodeč po mnogih zvenečih imenih, ki ustvarjajo na tujem, lahko s čisto vestjo zapišem, da ne. Zlobno še lahko pripomnim, da je vprašanje, če bi uspeli odkriti njegov talent in ga nato vzpodbujati k nadaljnjemu izpopolnjevanju v tujini. Vse to so zgolj spekulacije. Imamo pa zato na voljo dovolj dejstev, ki pokažejo naše dejansko zanimanje za glasbeno "prosvetljevanje". Osnovno glasbeno izobraževanje še nikoli ni bilo tako odrinjeno in ponižano. Nekateri bi se seveda radi potolažili z izjavo, da je vse to v dediščini preteklosti, ki je glasbenemu pouku v osnovnih šolah namenila manjvreden status, glasbenim šolam pa "uravnalovko". Vendar, če smo govorili o manjvrednem predmetu, si je sedaj ta status prislužil še učitelj. Nova statistično odmerjena kvantiteta ur je strokovnjake prisilila, da se "pehajo" za doseganje norme. Kvaliteta dela ni pomembna. Kljub vsemu pa je osnovno izobraževanje na boljšem v primerjavi s srednjim. Ima vsaj zagotovljeno minimalno število ur, pa čeprav so mu v obubožani šoli namenjeni najslabši pogoji in je prav vse odvisno od iznajdljivosti učitelja. V srednjih šolah je vse prepuščeno stihiji. Na gimnazijah je sicer vzgoja o umetnosti obvezna, zato pa naj bi zanjo skrbel en sam pedagog. To pomeni, da mora biti glasbenik, če želi ugoditi novim predpisom, hkrati še slikar in filmski režiser oziroma teoretik. Stanje po naših šolah pa kaže, da jih to ne obremenuje preveč. Glasbeno umetnost sedaj poučujejo tudi nestrokovnjaki. Kaj vse se dogaja na ostalih srednjih šolah, kjer umetnost predstavlja še en nepotreben predmet, si lahko mislimo. Lahko pa se zamislimo tudi nad slovesom, ki ga bo uživala v prihodnje. Do te prihodnosti pa je še daleč. Sedaj je vendar čas, da se odpravijo napake preteklosti. Pa lepo pozdravljeni.

Veronika Brvar

iz vsebine

od tod in tam
druga godba
obletnica Zvonimirja Ciglića
Plečnikova transverzala
Jesenski festival jazza
mladi mladim
in še...
2 – 5

od tam in tod
slovo velikih interpretov
zanimivosti
Rock music
6 – 7

pogovora
godalni kvartet
Enzo Fabiani
basist Juan Vasle
8 – 9

téma
Jakob Petelin Gallus
10 – 16

téma v ugankah
17

v ospredju
Jiri Kylian
18

desk top music
računalnik v glasbi
19

CD manija & izdaje
20 – 22

GM novice
23

oglasna deska
24

Druga godba skozi mojstrove oči

Mojstra zabavne glasbe, Bojana Adamiča, našim bralcem najbrž ni treba posebej predstavljati. Na slovenski glasbeni sceni je že več kot 65 let. Je avtor številnih slovenskih popevk, ki so skoraj ponarodele (Ko boš prišla na Bled), uveljavil se je kot dirigent in skladatelj, predvsem filmske glasbe. Pred mikrofonom smo ga povabili kot vsestranskega glasbenika, še posebej pa zato, ker sledi večini glasbenega dogajanja pri nas in je eden redkih, ki je poslušal prav vse koncerte na letošnjem festivalu Druga godba.

"Prireditelj Druga godba zavzema v slovenskem prostoru prav res posebno mesto, saj privablja tudi etnično folklorne posebnosti. Premalo je tovrstnih prireditev, vendar se mi zdi, da je preveč forsirana s strani mladih in da ni pravega kritičnega odnosa do samih koncertov in nastopov na Drugi godbi. Kajti talentov in dobrih glasbenikov je povsod veliko, prav tako pa je veliko tudi "megle". Na Drugi godbi kot na vseh prireditvah poslušam, opazujem in ocenjujem, posebej pa me vedno zanima tehnika izvajanja. Čimveč glasbe v naša življenja, saj je že mlade treba vzgajati v njej."

zapisala **Zala Volčič**

Muzikantje iz Svečine

Cirque en kit foto: Milan Mrčun

Štiri krat štiri Jesenske serenade

Štirje koncerti krat štiri prizorišča. Ti prijetni jesenski glasbeni večeri v Trubarjevem antikvariatu, ki jih že dolga leta pripravlja Glasbena mladina ljubljanska, niso le zapolnitev vrzeli v koncertnem življenju med poletjem in jesensko sezono, temveč posebni, tematsko in stilno zakroženi programi, ki se iz Stare Ljubljane preselijo še v Kulturni dom Španski borci, v Presko ali Pirniče in celo v jeseniško graščino. Tudi letos je cikel zajemal stilno čiste sporede. Mladi pevci, še študentje, (sopranistka Katjuša Košir, tenorist Matjaž Robavs in kitaristka Monika Krajnc) so oblikovali večer renesanse, harmonikar Franc Žibert je baročni večer napolnil s sijajno izvedbo Scarlattijevih sonat, klasiko je zastopal papa Haydn z dvema znanima kvartetoma v sveži izvedbi kvarteta Enzo Fabiani, medtem ko je bil zadnji večer zanimiv predvsem zaradi zasedbe – dua čelo kitara (Nebojša Bugarski in Žarko Ignjatović). Z vezno besedo je večere popestrila mlada igralka Nataša Barbara Gračner.

Kaja Šivic

70-letnici skladatelja Zvonimirja Cigliča

30. maja sta Glasbena mladina Slovenije in Društvo glasbenih umetnikov Slovenije v dvorani ljubljanskega Magistrata skupaj z dvajsetimi slovenskimi glasbeniki pripravila koncert v čast jubileju skladatelja, dirigenta in pedagoga zvonimirja Cigliča. Glasbeni dogodek, ki so ga prišli poslušati povabljenici in ljubitelji glasbe, med katerimi sta bila tudi gospod Ciril Zlobec in gospod Jože Strgar, in v katerem so se zvrstila skladateljeva dela za klavir, harfo in godalni orkester ter samospevi, je uvel predsednik Glasbene mladine Slovenije, dirigent in violinist Franc Rizmal. V svojem nagovoru je tehtno in izčrpano orisal slavljeno življenjsko in umetniško pot, ki je bila vse prej kot gladka:

"Sedemleten fantič po starših iz Števerjana v Goriških brdih, potomec uskoških kolonov, se je po naključju ali po namigu usode prvič srečal z glasbo v domači restavraciji. Tu je za goste vsak večer igral nek dunajski Žid, ki je spoznal dečkov talent in mu v enem letu dal osnovne nauke iz klavirja in teorije. ... Kot pianist je začel nastopati že s sedemnajstimi leti in med drugimi deli je igral tudi lastna. Nastopal pa je tudi kot dirigent s svojim komornim ansambлом. Te nastope je prekinila vojna, sledila je internacija v Gonarsu, preiskava v njegovem stanovanju ter zaplenba številnih klavirskih skladb v rokopisu... Kasneje je na Akademiji za glasbo študiral kompozicijo pri prof. Škerjancu, dirigiranje pa pri prof. Švari. Takoj po diplomi je bil operni dirigent v Sarajevu, krajši čas glasbeni urednik Radia Maribor, ko bil je vpoklican na služenje vojaškega roka. Avgusta leta 1950 je bil nenadoma aretiran in obtožen sovražne propagande s poskusom nasilnega rušenja ureditve FLRJ. Bil je devet mesecev v preiskavi v vojaški samici, podvržen perfidnemu mučenju, nato pa ga je, čeprav brez priznanja, vojaško sodišče v Zagrebu obsodilo na devet mesecev zapora. ... Po izpustitvi je nadaljeval kompozicijsko delo. Po že znani Sinfoniji appassionati je komponiral svojo najbolj znano skladbo Obrežje plesalk in kasneje prav tako znani Concertino za harfo in godala. V tem času je bil dirigent Filharmonije in direktor Srednje glasbene šole v Subotici ter kot gost dirigent Slovenske filharmonije in Radia Ljubljana. Bil je tudi na specializaciji pri mojstru Lovru Matačiću na Mozarteumu v Salzburgu, kjer je z velikim uspehom dirigiral na zaključnem koncertu. ...

Zaradi dirigentskih uspehov so ga pričeli onemogočati in tako pripomogli k resni srčni bolezni, ki je končala njegovo dirigentsko kariero. ... Usoda nam je vzela

dirigenta Cigliča, hkrati pa nam podarila strogega, skrbnega in poštenega pedagoga, ki je svojim učencem posređoval trdno znanje, marsikateremu pa dobronameren in iskren nasvet, ki mu je bil napotilo za bodočnost. ...

Prof. Ciglič je v biltenu Društva slovenskih skladateljev pred leti med drugim zapisal: "... Dokler bo našemu mlademu človeku vzor in cilj popevka, bo tak rod nesposoben za globlji in dokončnejši napor, ki ga od vsakega človeka terjata življenje in družba. Koliko je za to stanje kriva mladina sama in koliko tisti, ki jo vzgajamo, pa je vprašanje, ki si ga moramo zastaviti resneje, kot smo si ga doslej..." Slavljenc, ki se zaradi bolezni ni udeležil koncertnega dogodka, se je za pozornost zahvalil s pismom:

"Dragi koncertanti, spoštovana predsednika GMS in DGUS!

Bili so časi, ko bi bil prijetno presenečen. Bili so časi, ko bi me pretreslo. Danes pa sem globoko ganjen nad tem, da vsi nastopate brezplačno. S tem ste omogočili današnjo prireditev. To pa pomeni zame, da ste v to pošastno, planetarno razvratno ropotarnico ekonomsko-tehnokratske ideologije vnesli svetlobo plemenitosti, dobrote in dobronamernosti, ki je v današnjem zavrnem svetu resnični čudež. To mi ponovno dokazuje, da je človek v svojem najglobljem bistvu pravzaprav nedoumljivo in iracionalno bitje. S tem ste storili veliko dejanje visoke zavesti, za kar sem vam globoko hvaležen, pa ne samo zaradi tega, ker ste počastili mojo sedemdesetletnico, ampak zaradi velikega dejanja kot takega."

Podoživljanje lepot Plečnikove arhitekture

Glasbena mladina ljubljanska je s pomočjo glasbenika in režiserja Edija Majarona pripravila v tem šolskem letu posebno kulturna doživetja pod naslovom Plečnikova transversala. V osmih etapah se bodo zvrstili dogodki, ki bodo Plečnikovo arhitekturo v Ljubljani in njeni okolici povezovali z glasbeno in besedno umetnostjo:

"Plečnikovo arhitekturo spontano doživljamo v glasbenih asociacijah, zdaj resno, spet bolj igrivo, z motivi iz renesanse ali iz naše dediščine, vse uravnoteženo po zakonih harmonije in kontrapunkta v blagoglasje materialov in oblik. Glasba,

Cerkvica sv. Mihaela na Barju

ki jo bomo poslušali v izbranih Plečnikovih ambientih, naj bi nas po eni strani spomnila na mojstrovo urbanistično arhitekturno "komponiranje", saj ga v vsakodnevni naglici spregledujemo in zanemarjamo..." pravijo oblikovalci te imenitne akcije.

29. oktober je bil lep dan. Jasno nebo in otvoritev Plečnikove transversale sta Ljubljani pomagala k prazničnemu ozračju. Dogodek se je začel pri Tromostovju z Vevško godbo, nato je pot peljala mimo nekaterih arhitektovih spomenikov (Kongresnega trga, Vegove ulice z Glasbeno matico, Narodne in univerzitetne knjižnice) do Križank. Posamezne postaje je z odlomki iz Plečnikovih pisem obeležil mladi igralec Robert Waltl. Na končni postaji v Križankah pa sta po nagovoru ljubljanskega župana krajša koncertna programa odigrala kvartet flavt in kvartet violončelov.

Do osme etape, ki jo bo maja meseca na Šancah ljubljanskega gradu obogatil s svojo glasbo Lado Jakša, je še daleč in gotovo se bomo k tej transversali tudi v naši reviji še vrnili. Opozorimo naj le na osrednjo, najbolj praznično etapo konec januarja. Tisti čas sovпада s 120-letnico arhitektovega rojstva in 35-letnico njegove smrti. Dogodek bo na eni najočarljivejših točk v ljubljanski okolici, v cerkvi sv. Mihaela na Barju.

KŠ

Pozabi na ples, tu je jesenski jazz

V Cankarjevem domu v Ljubljani še vedno poteka festival jazza. Festival sicer v prvotnem smislu besede pomeni rajanje, plesanje od ranega jutra do poznega večera. Pri nas takega festivala ne poznamo – ljubljanski jazz festival se tako imenuje bolj zaradi tradicije in letošnji je že dvaintrideseti po vrsti. Še prej Križanke in potem Cankarjev dom sta gostila že najpomembnejše glasbenike s tega področja. Letošnja vojna je sicer prekrizala marsikatero načrte, vendar je bil izbor sorazmerno posrečen: vrhunec je bil pomladanski nastop že pokojne legende Milesa Davisa. Selekcija programa je temeljila na vprašanju, katera so tista imena, ki bi privabila slovensko jazz publiko. Letos so bila to John McLaughlin trio, Jack DeJohnette ter Dave Holland. Ekonomska kriza se namreč zelo pozna pri obisku, saj je ta za pol manjši kot prej. Kulturno ministrstvo je sicer za prirediteljev prispevalo 40 odstotkov sredstev, vendar je šlo ogromno tega denarja za vzdrževanje hiše – Cankarjevega doma. V jesenskem delu jazz festivala je na žalost prišlo do mnogih odpovedi zaradi vsem znanega stanja, kajti skupine si ne upajo nastopati v "državi vojnih viher". Zato so bili za organizacijo potrebni prav gotovo trojni napor. Dejstvo je, da so bile precejšnje težave s prihodom gostov in dovozom opreme. vendar bi bilo škoda vre-

či puško v koruzo, kljub izgubi, ki grozi festivalu. Vendarle je potrebno, da se ne prepustimo občutku razpadanja, kajti navdušenci jazza in ostali ljubitelji glasbe potrebujemo stik s svetom tudi v tem pogledu. Sicer pa se pri nas, po besedah Janija Kovačiča, zadolženega za program jazz festivala v CD, jazz še vedno pojmuje čisto drugače kot v tujini, kjer gre na jazz festivalih za zabavo in nastope zelo različnih jazz, pop in celo rock'n'roll skupin.

Kakorkoli že, Ljubljana ne sme izginiti iz mednarodnih jazz krogov, saj je v njih že preveč znana.

Zala Volčič

Rock music junk shop

Slovenska neodvisnost bo očitno svoj davek zahtevala tudi v že tako borni ponudbi rock koncertov. NOVI ROCK '92, ki naj bi mladim bendum pomenil vstopnico v Evropo, ni opravičil svojega imena. Od SIOUXSIE AND THE BANSHEES, deset let po njihovem vrhuncu, nismo smeli pričakovati kaj več. Že vrabci pa veselo prepevajo o zatonu klubske scene. Tako se vsak resnejši konzument rock glasbe vpraša: "Ali ima vse skupaj sploh še kakšen smisel?"

Sodeč po novi plošči FIREHOSE ima "Flyin' The Flannel" je izšla za Sony/Columbia korporacijo, kar priča o tem, da se tudi megalomanske založbe zavedajo, da se dobro glasbo da prodati. Wendersov

foto: Dušan Moll

Siouxsie & The Banshees

izrek: "Rock je edina forma umetnosti, kjer agresija in nežnost lahko živita skupaj," na novi plošči tega enkratnega tria dobi definitivno potrditev.

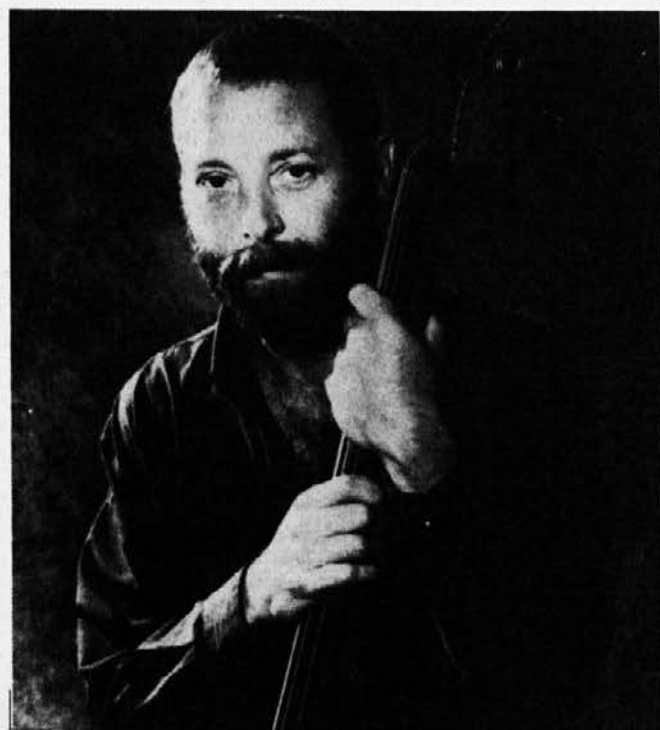
Popolnoma drugačno pot je ubral "Phil Ochs osemdesetih" – BILLY BRAGG, ki je ploščo "Don't Try This At Home" posnel v družbi eminentnih pop/rock glasbenikov (Johnny Marr ex Smiths) in z njo zabrisal ostrino nekdanje angažiranosti, ki je danes bolj potrebna kot kdajkoli prej. Hit "Sexuality" in zakoni lestvične popularnosti mu bodo zaprli pot na odre nekdanje yuge, ki si jo je BRAGG že od nekdanj želel pobliže ogledati. Škoda!

Nova plošča skupine METALLICA, po Princeu krščena za "Black Album", je marsikoga izmed zagretilih kritikov razočarala. Trume metalcev so seveda dobile svoj košček nove glasbe, ki je še vedno dovolj izzivalna, nora in dobra obenem. Na še bolj ostro stran kritike so naleteli GUNS'N'ROSES. Njihova dvojna verzija dvojnega albuma "Use your Illusion" namreč vse preveč pozornosti posveča kvantiteti in minutaži; tako, da se je veliki up rocka, kljub lestvičnim odličjem prehitro spremenil v stadijski fenomen in nič več. Založba SUB POP še vedno ostaja sinonim za novi ameriški rock. Paradni konj te nalepke – skupina NIRVANA na svojem novem albumu "Nevermind", ki ga je odkupila multinacionalka GEFEN, ponuja melodično varijanto kitarskega rocka, ki bi v živo kaj lahko zvenela dokaj zanimivo. Bati se je le, da bo SUB POP prehitro zabredel v vode, ki so prekrile SST in podobne založbe, ki so skušale ustvariti razpozavno drugačnost svojih varovancev.

"Rock je umrl 1958. Rap leta 1983. Naslednja stvar je, da prideš onkraj muzike. Hočem, da se čutijo električni impulzi med glasbeniki in publiko. Za človekovo psiho bo to droga, mogoče še več," pravi kitarist R.E.M. Peter Buck, sam pa bi dodal: "Nekoč je nekdo zapisal, da je tradicija krožnik, ki ga je treba razbiti. Ne strinjam se z njim in trdim, da je tradicija krožnik, ki ga moramo napolniti!"

Hočem reči, da novi prijemi verjetno ne bodo zažgali in da bo preživela le glasba, ki ima močno zaslonbo v zgodovini oziroma njenem spontanem nadgrajevanju.

Jane Weber

Dave Holland

Fred in Louis

Letošnje evropsko jazzovsko dogajanje je kot vsako leto postreglo z vrsto festivalov. Njihove programske usmeritve so bile toliko različne, kolikor so si različni sodobni jazzovski tokovi. Nas seveda zanima tisti val, ki prinaša inventivno zvočno obliko, pa naj bo ta znotraj jazzovskega populizma, nove improvizirane godbe ali pa mejnih produktov, ki se enakovredno raztezajo na oba pola. Evropa je vsekakor najbolj prijazen zaliv, v katerem se lahko združujejo tovrstni ustvarjalni tokovi, Nemčija s festivalom v Moersu ter Avstrija s festivalom v Saalfeldnu pa sta prav gotovo najbolj odprti večji sidrišči za njihovo predstavitev. Čeprav se festivala med sabo razlikujeta (moerski predvsem išče nova imena in se ne omejuje na jazz-impro usmerjene glasbenike), sta letos oba ponudila nekaj izvrstnih nastopov, v Evropi sicer že znanih in uveljavljenih imen.

Fred Frith, multiinstrumentalist, kitarist in v zadnjem času tudi skladatelj, je prvi, ki mu je treba posvetiti nekaj prostora, pa ne samo zaradi odličnih nastopov na obeh festivalih, ampak predvsem zaradi filma in soundtracka "Step Across The Border", ki vizualno in glasbeno predstavlja prerez skozi zadnje desetletje Frithovega glasbenega ustvarjanja. To je bilo več kot uspešno in se je izražalo tako skozi Fredove samostojne nastope, kot tudi s sodelovanji z najbolj vidnimi predstavniki evropske, ameriške in japonske klubske glasbene scene osemdesetih. Fred je v Moersu nastopil v kvartetu kitaristov, ki ga je poimenoval "Just Guitars" in z njim uprizoril navdušujočo kitarško simfonijo. Njegova vloga v Saalfeldnu je bila že povsem drugačna, pa zato nič manj ustvarjalna. Tam je namreč nastopil v vlogi dirigenta 16-članske za-

Louis Sclavis

sedbe mladih glasbenikov iz Marseilla, ki so ozvočili njegovo opero "Helter Skelter", za ta festival pa pripravili nekaj izvlečkov iz nje. Opera je bila predstavljena tudi na letošnjem zagrebškem Evrokazu, v Ljubljani in okolici pa boste Fritha v tem letu lahko poslušali le na valovih Radia Študent, ki mu posveča posebno pozornost v mesecu novembru.

Prav nič manj pomembno in zanimivo ni bilo ustvarjanje francoskega pihalca Louisa Sclavisa v zadnjem času. Louis je danes morda najbolj zanimiv jazzovski glasbenik. Nad njim so enako navdušeni kritiki, poslušalci in njegovi kolegi. Gre za vrhunskega klarinetista in glasbenika z izrednim občutkom za združevanje različnih glasbenih elementov, še posebno etničnih in jazzovskih. Prav to je bila značilnost, po mnenju mnogih, najboljšega koncerta na festivalu v Moersu. Tam je Louis predstavil projekt "Creation Indigene", v katerem je združil svoj septet in štiri bretonske klarinetiste.

Bogdan Benigar

Fred Frith

Mladi mladim

Prvi koncert v ciklu Mladi mladim v Koso-velovi dvorani Cankarjevega doma je v tej sezoni Glasbena mladina ljubljanska namenila mladima klarinetistoma Andreju Zupanu in Dušanu Sodji, ki sta že kot srednješolca in še prej pokazala izjemno visoko raven muziciranja in to dokazala z več prvimi nagradami na tekmovanjih učencev in študentov glasbe.

Dušan Sodja

Trenutno sta oba študenta prvega letnika ljubljanske Akademije za glasbo pri prof. Alojzu Zupanu. Tudi mimo glasbenega življenja sta dobra prijatelja in koncert sta si delila po "bratsko" – pol, pol. Pri klavirju ju je spremljala prof. Vlasta Doležal Rusova. **KŠ**

Andrej Zupan

foto: Lado Jekša

Zadnjih 30 let pop godbe

november 1961

■ Na vrhu ameriške lestvice najbolje predvajanih LP-jev že tretji mesec vlada igralka in pevkica Judy Garland s koncertno At Carnegie Hall.

■ V Veliki Britaniji v tem mesecu z najvišjega trona v kategoriji LP-jev zgrmi prvenec Shadowsov – namesto njega za kratek čas vskoči njihov šef, "britanski Presley" Cliff Richard z novo 21 Today, nato pa se nanj trdno vsede TV musical Another Black And White Minstrel Show.

■ Med britanskimi malimi ploščami je že celo leto na vrhu Elvis Presley, tokrat s skladbico His Latest Flame.

■ Berry Gordy jr., lastnik tovarne črnske pop glasbe Tamla Motown naznanja svoje novo odkritje, pevcica in glasbenika, malega Stevieja Wonderja. Medtem si je s svojo založbo že utrl pot tudi v svet uspešnih LP-jev – s prvenci The Miracles (Hi! We're The Miracles) ter Marvinina Gayea.

november 1971

■ Ameriški LP meseca je tretja velika plošča Santane Santana Three, medtem ko se med malimi ploščami za najvišji stolček tepeta igralka Cher (Gypsies, Tramps & Thieves) ter črni Isaac Hayes z motivom iz filma o detektivu Shaftu.

Rod Stewart

■ V Veliki Britaniji sta na začetku meseca po desetih in več tednih vrhova lestvic še vedno v znamenju Roda Stewarta (mala plošča Maggie May ter LP Every Picture Tells A Story); Rod se mora nato umakniti Sladeom in njihovi prvi uspešni mali plošči Cos I Luv You, med LP-ji pa na številko ena zajadra John Lennon z legendarno Imagine.

■ Slade izjavljajo, da se ne bodo pustili prodati kot novi Beatli.

■ Prvi LP McCartneyeve skupine Wings: Wild Life.

november 1981

■ V ZDA si najvišji stolček med LP-ji razdelijo The Rolling Stones s Tattoo you ter pop rockerji Foreigner s 4. Med malimi ploščami na njem skupaj sedijo soul-funk-rockerja Hall&Oats (Private Eyes) ter pocukrana Olivia Newton John (Physical). V Veliki Britaniji se za lestvičarski LP meseca tepejo elektro-poparji Human League z Dare ter novi najstniški stripovski heroji Adam & The Ants s Prince Charming. Številke ena med malimi ploščami: novovalovci Altered Images (Happy Birthday), Police (Every Little Thing She Does is Magic) ter Queen & David Bowie s Pressure.

■ Izid prvega LP-ja Depeche Mode: Speak & Spell.

■ Razpad Yes, vodilnih simfo rockerjev iz sedemdesetih let.

■ Tom Verlaine, kitarist, pevec in vodja legendarne novovalovske newyorške skupine Television ponovno na sceni – solo. **PBC**

Obletnice resne glasbe oktober 1931

V Veliki Britaniji je bilo ustanovljeno društvo ljubiteljev glasbe Huga Wolfa. Zaradi vsesplošne gospodarske krize se je v težavah znašla tudi diskografska industrija. Štiriindvajsetletni W.Legge je prišel na genialno zamisel, kako finančno omogočiti nov izid plošče. Petsto članov novoustanovljenega društva je s članarino (1.50F) podprlo izdajo šeste plošče pesmi Huga Wolfa. Svetel zgled je pritegnil še ostala združenja (Beethoven Society).

3.oktobra 1931 je umrl znani avstrijski skladatelj Franz Schalk. Dirigiranje je študiral pri Antonu Brucknerju na Dunaju. Po dirigentskih izkušnjah v Evropi (Graz, Praga, Dunaj) in Ameriki (New York) je 1918 leta postal direktor Dunajske državne opere. Pod njegovim vodstvom je opera spet dosegla sijaj, ki ga je uživala v času Mahlerjeve "vladavine" (1897-1907).

oktober 1951

Na Edinburškem glasbenem festivalu se je z newyorško filharmonijo prvič predstavil grški dirigent Dimitris Mitropulos. Pri dirigiranju ni uporabljal paličice, ampak si je pomagal z dokaj neobičajnimi rekviziti – s koleni. Maestro Mitropulos si je, po mnenju kritikov, zelo težko zagotovil dober ansambel. Samostojna pota pa je grški dirigent ubiral tudi pri samem izboru programa. S svojim orkestrom iz Minneapolisa je med prvimi ameriškega občin-

Herbert von Karajan

stvu predstavil Dunajsko atonalno šolo. Pri založbi HMV je izšel arhivski posnetek velikih opernih zvezd vseh časov (Šaljapin, Caruso, Battistini...). Izdajatelj je ljubitelje petja skušal pritegniti z naslednjim oglašom: "To je vaša zadnja priložnost. Bili ste opozorjeni."

oktober 1971

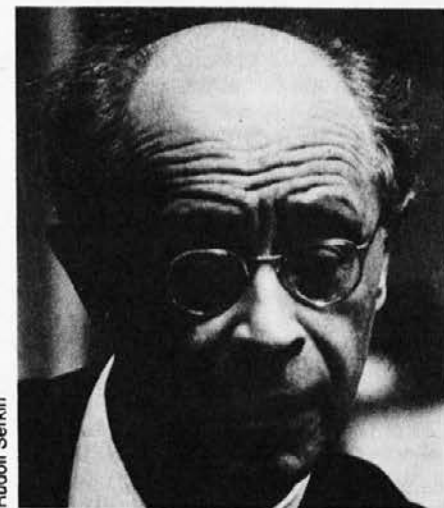
Berlinski zid je prvič padel. Tokrat šele na glasbenem polju. Producenti založniške hiše EMI so se tega leta odločili, da skupaj z vzhodnonemško družbo VEB Deutsche Schallplatten posnamejo Wagnerjevo delo Mojstri pevci. Dirigent Herbert von Karajan je prvič odpotoval v Vzhodno Nemčijo in presrečen ugotovil, da lahko mojstrovino posnamejo z originalnim orkestrom R.Wagnerja iz leta 1840 – s Staatkapelle iz Dresdona. S Karajanovo udeležbo so bili zagotovljeni tudi najboljši pevci: Helen Donath v vlogi Eve, Theo Adam kot Hans Sachs, Rene Kollo (nekaj let pred tem je pel celo kot popularni pevec zabavne glasbe) in kot Walter – Peter Schreier. Kritik je ob tej izvedbi zapisal: "Čudovito lep, prefinjen in v srce segajoč dosežek." **VB**

Slovo štirih velikih interpretov

V tem letu je mednarodna glasbena scena izgubila štiri velike izvajalce, ki so s svojo umetniško potenco močno obeležili naše stoletje.

Maja in junija so umrli trije veliki pianisti – 88-letni Rudolf Serkin, 96-letni Wilhelm Kempff in 88-letni Claudio Arrau, septembra pa 89-letni violinist Zino Francescatti.

Rudolf Serkin, ki se je rodil leta 1903 v Egerju in je v mladih letih tesno sodeloval s skladateljem Arnoldom Schönbergom, je bil prava anti-zvezda, plašen in zadržan. Nikoli se ni postavil s svojimi uspehi, čeprav je bil že njegov debut močno odmeven – nastopil je najprej v Berlinu z Goldbergovimi variacijami, nato pa v New Yorku z orkestrom pod vodstvom Artura Toscaninija.

Rudolf Serkin

Wilhelm Kempff

Wilhelm Kempff, starosta nemške pianistike, je veljal za posebneža že od najmlajših let, ko je kot čudežni deček improviziral na signal avtomobilske hupe. Improvizacija mu je celo življenje ostala blizu. Bil je nenadkriljiv interpret Schumannovih skladb, "poet na tipkah".

Čilenec **Claudio Arrau** se je gibal med Nemčijo in Združenimi državami. Njegov repertoar je obsegal nepregledno število del in pravili so, da skoraj ni skladbe, ki bi je Arrau ne naštudiral. Posebej je ljubil Johanna Sebastiana Bacha.

Zino Francescatti, rojen v Marseillu, je bil sin italijanskih staršev – violinistov. Učil se je pri nekdanjem študentu najljubšega učenca mojstra Paganinija. Zelo mlad se je spoprijateljil s skladateljem Ravelom, ki je bil odličen pianist in skupaj sta veliko nastopala. Samozavestni in temperamentni virtuoz je v svoji dolgi karieri igral pod taktirko skoraj vseh najvidnejših dirigentov tega stoletja.

izbrala in prevedla **Kaja Šivic**

Claudio Arrau

Zino Francescatti

Umrli je skladatelj Vilko Ukmar

Vilko Ukmar se je rodil leta 1905 v Postojni v učiteljski družini, v kateri je bila ljubezen do glasbe tradicija. Komaj desetleten je odšel v Ljubljano na humanistično gimnazijo v Šentvidu, kjer je imel odličnega profesorja glasbe, ki mu je odkril svet njegovega najljubšega instrumenta – orkestra. Učil se je violine, viole, čela in klarineta. Po maturi je vzporedno študiral pravo ter kompozicijo in čelo, se po diplomii izpopolnjeval v Zagrebu, kjer je diplomiral iz muzikologije, in na Dunaju, nato pa deloval v Ljubljani, najprej kot glasbeni kritik, nato direktor Opere in pozneje kot profesor glasbene zgodovine na ljubljanski Akademiji za glasbo in Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete.

Bil pa je ne le kulturni delavec in velik humanist, temveč predvsem skladatelj. Njegov opus zajema simfonična, komorna in klavirska dela, samospelve ter prek sto zborovskih skladb.

Pred več kot desetimi leti, ko je bilo Vilku Ukmarju 75 let, je muzikologinja Marija Pergar v tej reviji pripravila obsežen skladateljev portret. V njem pravi:

"Njegovo muzikološko in pedagoško delo, stalni vzporednici skladateljevega umetniškega snovanja vseskozi sledita njegovi vodilni misli – vlogi umetnosti v reševanju življenjskih stisk človeka, človeštva. Sam je zapisal v prispevku Glasbeni mladini – Človeštvo bi moglo živeti tudi brez umetnosti; tudi brez nje ima vse pogoje za življenje na zemlji. In vendar si je človek od nekdanj lajšal in bogatil to življenje z umetnostjo. Se pravi, da jo je potreboval – če ne za fizično obstajanje, pa za duhovno ubranost in osrečevanje svojega notranjega sveta."

KŠ

To ni nekdo, to so štirje! Štirje mladi godalci, prijatelji iz pravkar zapuščenih klopi Akademije za glasbo v Ljubljani, ki so pred približno dvema letoma spontano začeli skupaj muzicirati. Nastal je godalni kvartet, ki ga v zadnjem času predvsem v Ljubljani pa tudi drugod po Sloveniji publika kar pogosto posluša. Violinista Lidija Grkman in Marko Kodolja, violistka Sonja Vuković in čelist Pavle Rakar so pripravili glasbenopedagoški program za šolsko mladino, nastopili v ŠKUCu, večkrat v Cankarjevem domu, na Jesenskih sere-nadah, pripravljajo pa se celo na snemanje plošče za ECM! In vse to v dveh letih. Ta mesec otvarjajo novo akcijo Glasbene mladine Slovenije, ki se imenuje GM ODER. To je abonma večernih koncertov v več slovenskih krajih (Ljubljani, Murski Soboti, Novi Gorici, na Bledu in v Črnomlju), v kateri se skozi sezono predstavi nekaj najobetavnejših slovenskih izvajalcev, starih največ 25 let, ki jih, med prijavljenimi na razpis, izbere strokovna žirija. Eno od meril je tudi zanimiv spored, v katerem naj bi bilo vsaj pol sodobnih del in vsaj tretjina slovenskih. Kvartet Enzo Fabiani je svoj program oblikoval pestro in domiselno. Prvi del koncerta obsega dela Estonca Arva Pärta, Argentinca Astorja Piazzolle in Slovenca Mitje Vrhovnika Smrekarja, torej samih sodobnikov, drugi del pa znani Dvořakov "Ameriški" kvartet.

Publiciteta mladega ansambla narašča, tako da ga je težko vprašati kaj zares izvira. Morda pa le še niso povedali vsega, kar bi radi?

Pavle: Res bi rad povedal nekaj, česar še nismo v nobenem intervjuju, ker nismo nikoli prišli tako daleč. Naš koncertni koncept je v bistvu v sintezi, v tem, da popolnoma neobremenjeno izbiramo glasbo, ki nam je všeč, in trudimo se, da bi bili čimbolj zanimivi. Nočemo biti ozko usmerjeni, kot na primer kvartet Chronos, ki igra samo sodobno glasbo, ali večina drugih kvartetov, ki igrajo pretežno klasičen repertoar... Občutek imam, da bo za koncertne odre treba ne le zelo dobro igrati, temveč tudi biti zanimiv, izviren, imeti identiteto, lastno pot. Mi skušamo imeti izrazito lastno podobo.

Na kakšen način pridete do skladb, ki so vam nato všeč, kot praviš?

Pavle: Smo generacija MTVja, videospotov in občutek imam, da bo klasična koncertna publika počasi izumrla. Mi sami si želimo imeti kontakt predvsem s svojimi vrstniki. Ista generacija smo, vemo, kaj imamo radi. Repertoar izbiramo tako, da hodimo v NUK, gledamo partiture, poslušamo ogromno plošč, v tujini in doma, kjerkoli so dostopne... Nato se odločimo za tisto glasbo, ki nas že ob prvem poslušanju "nagovori". Tudi publika namreč komad sliši običajno samo enkrat, in če glasba nas ne nagovori, ampak je treba iskati njen pomen, skrito simboliko..., potem vemo, da bo šla pri publiku prav gotovo mimo. Seveda ne počnemo tega na račun dopadljivosti za vsako ceno. Skušamo biti iskreni in se odločati za tisto, kar nam je po duši. Vsi se pogovarjamo med seboj, nihče ni vódjá, kar pomeni, da za dogovar-

P O G O V O R

Enzo Fabiani, kdo je že to?

janje potrebujemo nekoliko več časa, a zato je efekt boljši. Ogromno poslušamo, veliko vadimo, pravzaprav celo preveč za to število koncertov, ki ga trenutno imamo. Navadili smo se na določen način življenja, vsak dan – služba pa vaja, služba pa vaja...

Ta intenzivnost najbrž izvira še od takrat, ko ste se v začetku tega leta pripravljali na tekmovanje v Zagrebu. Takrat ste bili skupaj šele dobro leto dni, kar je za godalni kvartet izredno malo. Ste se na hitro odločili za to tekmovanje?

Marko: Svoje skupno muziciranje smo začeli prav z Dvořakom in Beethovnom, kar je oboje bilo del obveznega programa na zagrebškem tekmovanju in to nam je seveda olajšalo delo. Zelo hitro pa smo morali naštudirati še Haydnov kvartet in skladbo Josipa Slavenskega. Veliko nam je v tistem času pomagal violinist Romeo Drucker, član orkestra SF in predvsem član godalnega kvarteta Tartini. Poslušal nas je in nam svetoval, za kar smo mu zelo hvaležni in upamo, da bomo v bodoče še sodelovali. Kakšen mesec pred tekmovanjem se nismo ukvarjali z ničemer drugim kot s kvartetom, oproščeni smo bili tudi vaj v orkestru Slovenske filharmonije.

Kakšna je bila konkurenca?

Marko: Drugih kvartetov ni bilo, bili pa so drugačni komorni sestavi, kar je bilo po eni strani dobro in po drugi ne, kajti nismo se imeli s kom primerjati. Mislim pa, da smo v vseh treh etapah zelo dobro igrali, v vsaki naslednji smo bili bolj sproščeni. Ko so nas uvrstili v drugo, smo si rekli: "Dobro, nekaj smo le dosegli." So smo zvedeli, da gremo v tretjo etapo, smo bili že vsi srečni, no, na koncu je bila pa kar prva nagrada.

In ste bili še več kot srečni?

Marko: No, če bi dobili drugo nagrado, bi lahko naslednjič še tekmovali in se pote-govali za prvo, tako pa na tem tekmovanju nimamo več kaj iskati...

Medklic ostalih treh: Saj ga sploh ne bo več. Marko: Seveda razmišljamo, da bi šli na kakšno tuje tekmovanje.

Je ta nagrada sprožila val koncertov?

Lidija: V bistvu ne. Kot nagrajenci bi sicer morali imeti več nastopov po Jugoslaviji, a zaradi razmer in vojne seveda do tega ni prišlo. Koncerti so se začeli čisto drugače, prvi je bil v ŠKUCu, nato je šlo počasi naprej. V začetku nihče od nas ni vedel, kaj bo, potem pa se je vse skupaj kar hitro razvilo v resno delo.

Pavle: Že po nekaj vajah smo začeli čisto resno!

Lidija: Dve leti skupnega dela je za godalni kvartet silno kratka doba, vpliva pa na način življenja. Težko je usklajevati službo in naše komorno muziciranje, predvsem glede samega časa, terminov.

Trenutno smo na turneji GM odra, medtem že začenjamo pripravljati Mozartov kvintet, ki ga bomo igrali s klarinetistom Slavkom Goričarjem in se ga strašno veselimo. Decembra bomo to delo igrali na Vrhniki in v Mariboru pa morda še kje. Še preden končamo GM turnejo pa imamo snemanje dela Trains Mitje Vrhovnika Smrekarja za ECM...

Je sploh mogoče najti še kaj prostega časa, se ukvarjati s kakšnim hobijem?

Sonja: Vedno manj. Zadnje čase so dnevi čisto prekratki.

Z nečim si vendarle morate pridobivati kondicijo, da zdržite...

Sonja (se smeje): z učenjem francoščine! Pavle (resno): Jaz hodim z otrokom v lutkovno gledališče.

Kaja Šivic

JUAN VASLE

basso

med
Argentino
in
Slovenijo

foto: Milan Mrčun

Argentina ali Slovenija? Operni oder ali časopisne kolumne? Kultura ali šport? Ne, to niso dvomi razseljene osebe. To so bila prva vprašanja v pripravah na so- očenje "novinar proti novinarju". Pogovor pa za GM sploh ne bi bil zanimiv, če ne bi izstopala glavna tema – glasba. In Juan Vasle, solist ljubljanske operne hiše, je najprej pevec. Prosti čas namenja svojemu poklicu, novinarstvu, posebno naklonjenost pa čuti do športa, točneje, do nogometa. V tem zanimanju pa se tudi združujeta njegova dva sveta. Pevec, ki z lahkoto ustvarja v slovenskem jeziku, ne more uiti južnoameriš- kemu temperamentu, ko pojasnjuje, da je nogomet del kulture. Človeka prese- neti z nenavadno energijo, nenavadna pa je tudi njegova sposobnost živjetja v več svetov hkrati. Za ljubitelje opere pa še zanimivost, da Juan ne želi biti oper- na zvezda, ampak "navaden človek".

Za začetek se najprej ustaviva pri Vašem, za opernega pevca neobčajnem poklicu. Z novinarstvom sem se profesionalno najprej začel ukvarjati, kasneje pa je po- stalo glavno petje. V Buenos Airesu sem končal višjo novinarsko šolo. S pomočjo univerze sem si pridobil tudi prve novinar- ske izkušnje in sicer kot reporter za nogo- met. Glasba pa me je vseskozi spremljala. Še kot "poklicni novinar" sem ustanovil časopis Pro Musica in bil njegov "poddi- rektor". Sedem let sem bil zvest sloven- skemu pevskeemu zboru Karantanija. Na- zadnje sem sodeloval že kot solist, nato pa sem se pridružil argentinskemu zboru Conjunto vocal nueve de Camara. Sodelo- vanje z najboljšim komornim zborom v Argentini je zame že pomenilo odločitev za petje. V Teatru Colon sem začel obisko-

vati operno šolo, potovanja v tujino so bila poslej namenjena izpopolnjevanjem. **Po izkušnje ste se najbrž odpravili v Evropo?**

Kot pevec sem veliko potoval in to ne sa- mo po Evropi. V sezoni 1988/89 sem imel turnejo po Avstraliji (Sydney, Melbourne, Geelong). Z Bachovo akademijo iz Stut- tgarta sem koncertiral po Nemčiji. Franc- kovo delo Les Beatitudes smo kasneje po- sneli tudi za televizijo in na ploščo. Izpo- polnjeval pa sem se na Dunaju pri Antonu Dermoti, v Münchnu pri E. Haeflingerju in v Londonu pri H. Harperjevi. Omenil bi le, da sem bil 1988 leta finalist natečaja Lu- ciano Pavarotti v Philadelphiji.

Teatro Colon je svetovno znana opera. V njej ste že nastopili kot solist. Vseeno pa ste se odločili za ljubljanski oder. Kdaj je nastopila ta življenjska odločitev?

V Ljubljani sem bil pred dokončno nase- litvijo štirikrat. Prvi koncert sem imel s Hubertom Bergantom v cerkvi Svete dru- žine v Mostah. S Consortium Musicum sem sodeloval v oratoriju Elija, nato pa so me pogodbeno sprejeli v ljubljansko Opero. **Razlike med malim in velikim svetom se poznajo tudi v sami operni hiši. Kakšni so Vaši prvi vtisi?**

Teatro Colon je "teatro stagione". Pred- stava je na sporedu v določenem obdobju, nato jo nadomesti druga. Tukaj v Ljubljani pa se predstava obnavlja skozi vse leto, celo skozi več sezon, kar pa zahteva od pevca stalno pripravljenost in večje napo- re. Takšna je praksa tudi v tujini, zato se nad tem ne pritožujem. Drugo, kar se se- veda ne da zaobiti, je sama velikost oper- ne zgradbe. V argentinskem gledališču vse naredijo v sami stavbi – od kostuma do kulise. Svoje mesto ima tudi operna šo- la. Kot mednarodno ugledna ustanova,

Teatro Colon vsako leto povabi tudi katero izmed velikih opernih zvezd, kar pa si ljubljanska operna hiša težko privoščiči. Program je večinoma podoben, standar- den. Zelo popularna je italijanska opera. Posebno mesto pa ima v programu tudi nemška opera. V letošnji sezoni, ki se je mimogrede rečeno že končala, je bil na vrsti Lohengrin. Kot zanimivost naj še do- dam, da skušajo zadnja leta v program uvrstiti tudi po eno delo argentinskega skladatelja.

Prihraniva nekaj zanimivosti o buenosa- ireški Operi še za radijske poslušalce. Kot ste mi že povedali, ste pripravili dve oddaji z originalnimi posnetki s predstav. Da, to bo na sporedu tretjega radijskega programa, na "operno sredo". Pripravil sem kratek pregled čez vse dogajanje s posnetki gostujočih zvezd (Placido Domín- go...)

V katerih predstavah pa lahko slišimo Vas na našem odru?

V lanske sezoni sem pel v Cosi fan tutte, v Tosci, Aidi, Nabuccu, letošnjo sezono pa sem začel s Trubadurjem.

Poglavje zase pa predstavlja verjetno tudi naše zadržano občinstvo.

Seveda je argentinsko občinstvo bolj od- prto. Hitro se navduši, z enako hitrostjo pa se odziva tudi na spodrsrljaje. Ne bi pa mo- gel reči, da je ljubljansko občinstvo zato manj razgledano. Trubadurja, naprimer, pozna zelo dobro. Zanimivo pa je, da se za opero navdušuje vedno več mladih. To je svetovni fenomen. Kljub krizi v sami "kom- poziciji opere", število mladih ljubiteljev raste. To sem opazil tudi v Ljubljani.

Kljub rednemu angažmaju v operi se pi- sanju še niste povsem odpovedali. V pri- merjavi z opernim pevcem, je pisni jezik za novinarja življenjskega pomena. Kje ste se uspeli tako dobro naučiti slovensko?

Moji starši so Slovenci in doma smo govo- rili slovensko. Kot otrok sem obiskoval so- botno slovensko šolo. Za ustvarjanje v slovenskem jeziku sem se navdušil kasne- je, kot dopisnik časopisa Svobodna Slove- nija in sodelavec oddaj Slovenski kotichek na argentinskem radiu. Tukaj v Sloveniji pišem občasno za Slovenske novice in Delo ter to predvsem o nogometu – južno- ameriškem seveda. Še vedno pa me kdo izmed kolegov v ljubljanski Operi vpraša, če poznam svojega soimenjaka iz novinar- skih vrst.

Ko sva že pri časopisu, ali nam lahko za konec zaupate recept, kako do uspešne revije?

V reviji Pro Musica smo želeli bralce pred- vsem dobro informirati z novicami z vsega sveta. Bralce so prav tako zelo pritegnili intervjuji. V reviji smo imeli stalno rubriko "Po koncertu", kjer smo predstavili gostu- jočega solista itd. Obdelali pa smo tudi obsežnejše teme kaj je kritika, Argentins- ka opera, Argentinci po svetu. Ali veste, da bi lahko s temi argentinskimi glasbeni- ki, ki delujejo v tujini, sestavili dva zelo dobra orkestra. Argentina ima po svetu prav tako veliko dobrih pevcev, slovi pa tudi po izvrstnih pianistih. Vsaki reviji pa je potrebna stran za humor. Priporočam Vam kakšno dobro karikaturo iz glasbene- ga sveta.

Hvala za nasvet in še bolj za pogovor. Veronika Brvar

**Glasba...
slovenska glasba...
slovenska glasba pri svojih dokumentiranih začetkih...**

Zgoščen prikaz razvoja glasbene umetnosti pred štiristotimi leti na slovenskih tleh temelji na dejstvu, da moramo poznati dejansko ali zgolj navidezno povezanost posameznih razvojnih in zgodovinskih obdobj, če jih hočemo razumeti. Pri tem bomo skušali hkrati utemeljiti posamezne razvojne pojave v celotnem kulturnem dogajanju, saj se zavedamo, da šele v taki luči postanejo nazorna in prepričljiva. Tako si bomo omogočili lažji vpogled v glasbo na slovenskem kulturnem prostoru – torej dokumentirano glasbo pred štirimi stoletji na našem ozemlju.

Vsak avtor je seveda spomenik zase, ki v svojem jeziku govori o kompozicijskih dilemah posameznika pri organizaciji zvočnega materiala. Medsebojni vplivi krajev, dogajanj in razmišljanj na različnih meridianih so nedvomno označevali vsako obdobje od prazgodovine dalje. In slovenska glasbena tvornost ni pri tem nikakršna izjema. Zato tudi glasbenika določajo tako njegovi predhodniki kot sodobniki, v ustrezne kontekste pa ga postavljajo prihodnje generacije. Prav vse – od odkritja smodnika do svetovnih vojn, od odkritja Amerike do pristanka na luni, od izuma tiska do digitalne radiofonije, od vzvoda do dirigentske taktirke – torej res prav vse vpliva na celotne civilizacije kot tudi na posameznikovo glasbeno ustvarjalnost.

Slovenska kultura vstopa v orbito sveta skozi obdobje renesanse, vanjo pa se umešča tudi prvi – in hkrati verjetno največji slovenski skladatelj – Jacobus Gallus Carniolus.

Renesansa je preporod

Privlačna in žgečkljiva beseda renesansa ni nič drugega kot preporod, ki pomeni radost vrnitve v življenje, sicer pa z njo opredeljujemo umetnostno obdobje od 14. do 16. stoletja. Vendar se niti renesansa niti reformacija v njej, če uporabimo ustaljene strokovne izraze, nista mogli uveljaviti brez odpora srednjeveškega sveta, pri tem pa sta se obe strani pogosto uveljavljali z ognjem in mečem. Prej ali slej je duh svobodnega raziskovanja le zmagal, zato smemo trditi, da se je okoli leta 1600 zares rodil nov svet.

Evropa se je versko in kulturno razcvetela: jug je ostal katoliški, na severu pa so zmagali protestanti. Tlačani so se upirali gosposki, posvetna oblast cerkvi, mesta obojim. Prebujati se je začela narodna zavest. V dveh stoletjih renesanse so se razcvetele manufakture in trgovine, denarno gospodarstvo pa je premagalo naturalno. Slikarji, kiparji, pesniki, učenjaki in glasbeniki so sladostrastno proučevali dela grških in latinskih mojstrov, ki so jih pravzaprav šele tedaj na novo odkrili. V njih so "odkrili" človeka, ki je zrl v življenje, namesto da bi gledal v onostranstvo. Vedno bolj so se uveljavljale vede, ki so s preizkusi odkrивale zakone narave ter umetnosti, ki sta jim bila narava in življenje najvišja vzora. Dokončno je prevladalo spoznanje, da si človek ob znanosti in umetnosti brusi duha. Želeli so se približati zamisli popolnega človeka. V nemiru in bogastvu renesančnih stoletij se je ustvarjanje močno razmahnilo tako na področju pesništva, likovne umetnosti, gledališča in arhitekture, kot tudi glasbe.

Zakaj toliko gorečnosti in entuziazma ravno v obdobju renesanse?

Nedvomno zato, ker je bila družba v renesansi podobna družbi v antičnih Atenah in Rimu. Renesančna družba je bila predvsem mestna družba, družba neodvisnih mest, bila je vse bolj in bolj posvetna, kar pomeni, da je opuščala natančno in stalno izpolnjevanje verskih zapovedi.

Ujetnik brez spon

Številni izumi in odkritja so krepili samozavest ljudi, ki so zaupali v sposobnosti človekovega duha. Duh renesanse je v mnogočem duh ujetnika, ki se je rešil spon. Renesansa vsekakor pomeni vnovičen razcvet antike, toda antike, ki jo je spremenil svobodni ustvarjalni genij z novim duhom metodičnega in kritičnega raziskovanja. Krištofu Kolumbu se je sicer bolj zaradi avanturizma kot zaradi metodičnega raziskovanja posrečilo nehoteno odkritje Novega sveta, vendar so posledice tega odkritja v nadaljnjih desetletjih povsem preobrnilo položaj na stari celini. Središče znanega sveta se je iz Sredozemlja premaknilo na evropske obale Atlantika. V Evropi se je v 16. stoletju začela znanstvena revolucija in z njo je bilo konec ustaljenega nazora o vesolju. Stoletje se je začelo s poznimi deli Leonarda da Vincija – z vrsto bleščečih izumov, ki pa niso obrodili dosti sadov, ker so bila znanstvena načela za uporabo v praksi še dokaj neznanana. Te raziskave so dosegle vrh s Keplerjevimi izračuni, temelječimi na Kopernikovi zamisli vesolja s Soncem v središču, kar je izničilo Aristotelovo podobo vesolja z zemljo v središču.

Napredovale so tudi medicina, zlasti anatomija, kemija in pridobivanje železa v plavžih. Zelo pomembna iznajdba je okrog leta 1440 prišla iz Renske doline: Johann Gutenberg je iznašel tipografijo ali tisk s premičnimi črkami. Obilica posvetnih knjig, ki je začela prihajati iz tiskarn, je pospešila razvoj humanizma. Razdalje med deželami niso več ovirale cvetočega ustvarjanja. Številni umetniki so stopili na pot svetovljanstva, še zlasti glasbeniki, saj so domala vsi potovali in si širili obzorja. Zgodnji način tiskanja not je

leta 1498 izpopolnil Ottavio Petrucci v Benetkah, kar je pomenilo začetek objavljanja glasbenih del.

Kaj je še prinesla renesansa?

Ves kulturni svet se zavzema za glasbo, razmahne se zunaj cerkvenih zidov in za njimi. Glasbo občuduje kulturni svet, občudujejo jo modreci in pesniki, vladarji in cerkveni možje, o njej pišejo Shakespeare in Luther, Michelangelo in Trubar. Iz živih govoric se rodijo knjižni jeziki in prevladajo nad latinščino. Srednjeveška ploskovitost se prelevi v perspektivo ter igro luči in senc. Spoznanja o naravi zvoka in sproščenost ljudske glasbe postanejo vir skladateljskega poguma, ki se upre srednjeveški togosti. To je čas, ko ustvarjajo Lasso, Gallus, Morley, Palestrina, oba Gabriellija, Machiavelli, Villon, Cervantes, Rafael in Michelangelo, Luther, Trubar, Dalmatin...

Opoj zvočnega

William Shakespeare je v "Beneškem trgovcu" takole označil znova odkrito, sicer pa večno živo tesno vez med človekom in glasbo:

"Človek, ki nima v sebi muzike, ki ga ne gane zvokov sladkih sklad, je zrel za izdajo, za razboj in hlimbo, vzgibi duha so temni mu kot noč in čustva so mu mračna kakor Ereb. Nanj se zanesti ni. – Poslušaj godbo."

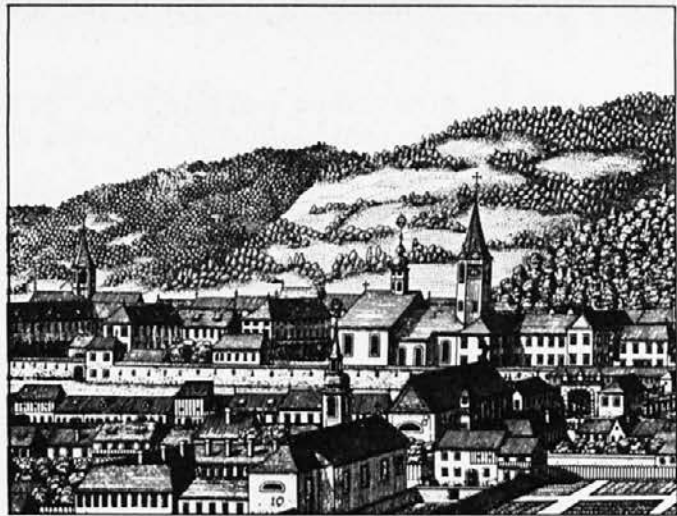
Opoj zvočnega je bil največje glasbeno doživetje renesanse. Muziciral je, kdor je le znal in mogel. V glasbi so ljudje našli oddih in sprostitev. Ni jim bilo mar koncertnega obnašanja, kot smo ga vajeni danes. Bili so hkrati ustvarjalci in izvajalci, v tesnem stiku z občinstvom.

Renesančna radoživost se najlepše kaže v madrigalu in v njegovih dveh sorodnikih – francoskem šansonu in nemški družabni pesmi. V renesansi je šlo za doživetja, za individualnost doživetja. Stihi so lahko pripovedovali kakršnokoli vsebino, ljubezensko ali politično, lahko so se norčevali ali tožili... Izmed kopice takih primerov smo izbrali "chanson" Orlanda di Lassa "Quid mom Mari":

"Ko pride dedec moj domov, me z gorjačo brž nabije, burkle vzame pod pečjo in na glavi mi jih zbije. Kaj če me kdaj ubije ljubosumni moj divjak, rogonosi moj bedak. Saj njemu je le vinca mar, jaz sem mlada, on pa star."

Gallus s "katekizmom"

Razmere za ustvarjanje na Slovenskem so se v tem obdobju močno razlikovale od tistih na evropskem zahodu. V naših krajih je bilo precej manj ugodno vzdušje za razcvet glasbene umetnosti. Fevdalce, cerkev, meščanstvo in kmete so hudo obremenjevali turški vdori, ki so se še stopnjevali po bitki pri Mohaču. Kmečki stan se je z velikimi kmečkimi upori skušal otresti fevdalcev. Ekonomska in socialna neurejenost je vsestransko znižala življenjski utrip tedanje družbe. Ob uveljavljanju reformacije so se razplameli tudi verski boji. Posledice takšnega stanja so zelo neugodno vplivale na glasbeno rast. Najpomembnejša osebnost v naših krajih v času reformacije je bil seveda Primož Trubar. Že od osnovne šole vemo za njegovo prvo slovensko knjigo, imenovano "Cathecismus" iz leta 1550, to pa je tudi rojstno leto našega prvega velikega skladatelja Jacobusa Gallusa, ki ga zdaj umeščamo v zgodovinski čas in prostor.

Ljubljana iz Valvasorjeve Slove vojvodine Kranjske

Glasbena Ljubljana

Po prehodu v 17. stoletje so se razmere postopno spremenile. Protireformacija je hotela ozemlje s središčem Ljubljano rekatolizirati in kljub obskurni vlogi ljubljanskega nadškofa Tomaža Hrena – ali pa prav zaradi nje – je mesto postalo tudi glasbeno središče. Za nekaj časa se je tu imenito razcvetela celo glasbena renesansa. Notranje razmere so se izboljšale, kar je ugodno vplivalo na poživitev in razširitev kulturne dejavnosti. Možnosti za zaposlitev domačih in tujih glasbenikov na Slovenskem so se po koncu 16. stoletja povečale in postale ugodnejše. Inštrumentaliste in pevce so potrebovali tako na korih ljubljanskih cerkva kakor tudi v škofovskem dvorcu, jezuitskem gledališču, plemiških kape lah in še kje. Ljubljana se seveda ni mogla kosati z drugimi evropskimi središči, kot so bila na primer Salzburg, Benetke, Padova... Reprodukivnemu glasbeniku ni mogla zagotoviti popolnega umetniškega uspeha, skladatelju pa ni mogla omogočiti rasti do meja njegovih zmognosti. Zato so že takrat mnogi talentirani muziki odhajali iz domovine v tuja, bogatejša glasbena središča. Razpoložljivi viri pričajo o številčnosti slovenske glasbene emigracije v 16. in 17. stoletju, mednje pa seveda spada tudi ljubljeneček saških kanttorij Jacobus Gallus Carniolus.

Kot smo pravkar povsem tradicionalistično označili stanje na domačih tleh ob Gallusovem prihodu nanja, si zdaj še z drugega zornega kota oglejmo evropski prostor duhovnega valovanja v tistem času. Jakob Gallus se je torej rodil leta 1550 – v letu izida prve slovenske knjige, Trubarjevega "Katekizma", ki je bil hkrati tudi prvi slovenski notni tisk. Trubar je Slovence takole budil:

"Muji lubi Krajnci inu Slovenci, ne tulite, ne bledite neza-stopnu, prez vere inu prez vse andohti koker ti farji, menihi inu nune ta latinski psalter le za volo trebuha."

Svet pred Gallusom

Kaj pa se je v tistem času še zgodilo? Gutenbergov tiskarski stroj je že 110 let osvajal Evropo, ki je za Ameriko, Kolumbovo odkritje, vedela že dobrih petdeset let. Po Evropi se je po Magellanovi plovbi okoli zemlje že trideset let širilo spoznanje, da je zemlja okrogla. V trenutku Gallusovega rojstva sta bila Leonardo da Vinci in Rafael mrtva že trideset let, Niccolo Machiavelli, avtor spisa "Vladar", ki pomeni idejno zarezo med srednjim in novim vekom, je bil mrtev 23, Albrecht Dürer pa 22 let. Erazem Rotterdamski, največji humanist severne Evrope, je bil mrtev že 14 let, slikar Hans Holbein mlajši in Nikolaj Kopernik sta umrla sedem let, Martin Luther pa štiri leta pred Gallusovim rojstvom. Ti velikani evropskega duha so torej svojo ustvarjalno pot končali do trenutka, ko smo Slovenci dobili Gallusa, ki je lahko gradil na dotle postavljenih duhovnih temeljih stare celine. Jacobus Gallus Carniolus je največja osebnost slovenske glasbene zgodovine in eden vodilnih evropskih skladateljev

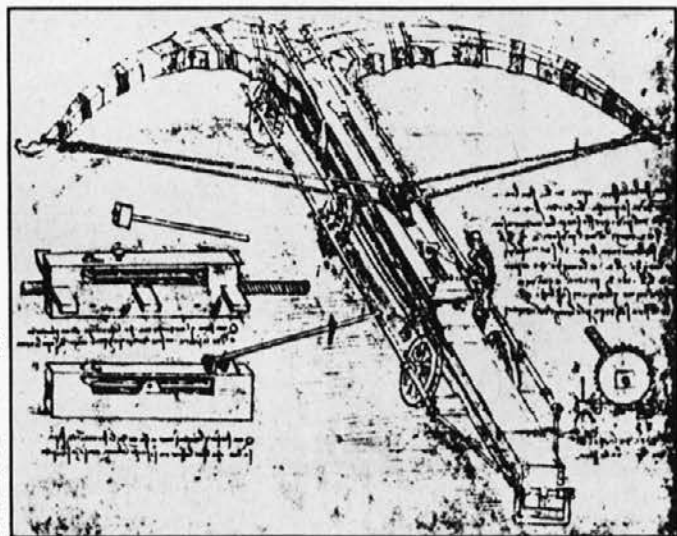

Primož Trubar

Čprav vsi poznamo pomen Trubarjevega "Cathecismusa", pa le redkokdo ve, da je bil to hkrati tudi naš prvi notni tisk. Trubar je namreč že v "Katekizem" vključil šest pesmi in litanije z besedili in napevi. Ta del prve slovenske knjige je jedro vseh poznejših, vedno bogatejših izdaj pesmarice. Sam Trubar je potem oskrbel še tretjo in četrto izdajo pesmarice z notami "Eni psalmi". Slovenska pesmarica je z drugimi protestantskimi tiskami 16. stoletja v domačem jeziku zasejala misel na obnovo skupnosti slovenskega ljudstva. Protestantske pesmi so bile prva slovenska umetna glasba v slovenščini. Med ljudmi je bila tako priljubljena, da so jo morali kar sedemkrat ponatisniti, vsakokrat pa so jo morali še razširiti. Tako je od prvotnih šestih pesmi v petinštiridesetih letih v sedmi izdaji narasla kar na 69 napevov. Besedil je sicer znatno več, pesmi brez napevov pa so peli na melodije drugih pesmi.

Slovenska protestantska pesem je preprosta, enoglasna, zapisana v beli menzuralni notaciji, v besedilih in napevih posneta po predlogah iz nemških evangeličanskih pesmaric, vendar so se Trubar in sodobniki pri prevajanju besedil pogosto oddaljili od izvornikov in dodajali ali kar ustvarjali svojega. Tudi napeve so včasih notirali drugače in nekaj pesmi prevzeli iz domačega predreformacijskega izročila. Čprav njihova pesem v celoti vzeta ni izvirna, ima z nacionalnega vidika vendarle svojo težo. Po tekstovni strani pomeni prvo stopnjo v oblikovanju slovenskega umetnega verza, po glasbeni strani pa so protestantske pesmarice prvi slovenski glasbeni teksti in začetek slovenske glasbene literature.

renesančne glasbe druge polovice 16. stoletja. Bil je silovita tvorna osebnost, po plodovitosti, mnogostranosti in po umetniški izrazni moči ni zaostajal za Palestrino ali Orlandom di Lassom. Priimek našega skladatelja je bil najpogosteje zapisan v nemških ali latinskih inačicah: Iacobus Handl Gallus dictus Carniolus; zgodovinarji pa so dognali, da je bil slovenskega rodu in se je očitno pisal Petelin; torej Jakob Handl, imenovan Petelin, Kranjec. Po takratni navadi so ljudje svoje priimke in imena zaradi različnih razlogov prilagajali pravopisu in izreki dežel, kjer so pač živeli. Gallusovi biografski podatki so obširnejši za obdobje po odhodu v svet – verjetno zaradi enakih razlogov kot mnogi njegovi vrstniki, ki na domačih tleh niso videli takih razvojnih spodbud, kakor so jih pričakovali v tujini.

Leonardo da Vinci in njegovi izumi

Petelin – Kranjec

Z gotovostjo lahko trdimo le, da je bil Gallus rojen leta 1550, ni pa znano, ali je njegov rojstni kraj Ribnica ali Idrija ali pa kak drug kraj na Kranjskem. Prav tako ni znano, kje se je začel šolati, čeprav je sam zapisal, da se je že v rani mladosti začel sistematično ukvarjati z glasbo, po vsej verjetnosti v samostanu Stična, na Reki ali pa v Trstu. Vrsto let je potoval in obiskoval samostane v Spodnji Avstriji, na Češkem, Moravskem in v Šleziji. Okrog leta 1580 je postal kapelnik škofa Stanislava Pawlowskega v Olomucu, nato pa je do smrti 18. junija 1591 vodil glasbeno delo v cerkvi Sv. Jana v Pragi.

Odhod iz domačih krajev je nedvomno prispeval h Gallusovemu umetniškemu razvoju in vzponu, saj je v tujini sprostil vso svojo ustvarjalnost in se uvrstil med mojstre madrigala in moteta. Postal je osebnost, ki je pomembno

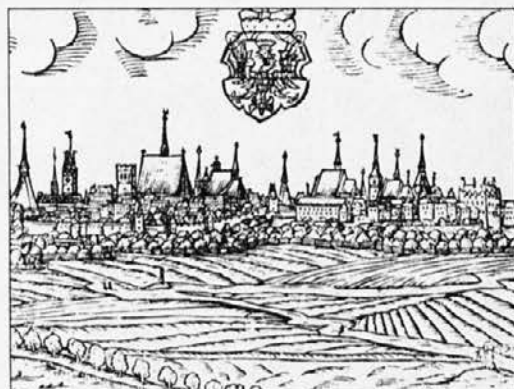

Ribnica iz Slave vojvodine krenjske

sodelovala v razvoju takratne svetovne glasbene umetnosti. Med leti 1575 in 1579 je njegova ustvarjalnost obrodila prve sadove. To konkretno pomeni izid prve knjige njegovih del leta 1580 v Pragi pod naslovom "Selectiores quaedam missae." V štirih zvezkih je šestnajst maš, ki spadajo med tako imenovane parodne maše. V njih se še izrazito opira na polifono kompozicijsko tehniko nizozemske šole. V teh začetniških delih se Gallus kaže kot velik muzik, vendar pa imajo še različne tehnične pomanjkljivosti. Z mašami je ustvaril značilna, a koncertno skorajda neznana dela. Motiv glasbe ga je stalno spremljal tako v mislih kot pri delu, sam pa je v prvem zvezku maš zapisal:

"Čeprav je v človeškem življenju mnogo stvari, ki tako rekoč z vso pravico terjajo sijaj slave, vendar je šla vedno najbolj zaslužena slava glasbi, ki jo lahko slišimo med vsemi narodi, ki jo povsod uporabljajo in proslavljajo. In kdo bi se temu čudil? Kamorkoli namreč obrneš oči, ušesa ali duha, nič ne boš našel, česar ne bi obdajala milina te umetnosti ali kar ne bi bilo nadvse prevzeto od njenih prekrasnih čarov. Ta umetnost, ki so jo mnogi marljivo gojili in sama v sebi vsebuje najodličnejšo slavo, je bila vedno pri vseh v časteh. Njena moč je takšna, da ne samo miri zaskrbljene, krepča utrujene, tolaži potrte, temveč tudi potolaži jezo bogov in jih od užaljenosti nagne k dobrohotnosti."

Opus Musicum

Olomouc

Jakob Gallus v Olomucu ni mogel več umetniško zoreti. Tudi tamkajšnje vlažno in hladno podnebje je bilo nadvse neprijetno, zato se je odpravil v Prago, kjer je bil kapelnik na dvoru cesarja Rudolfa II. V Pragi je živel tudi skladateljev brat Jurij. V letu smrti Primoža Trubarja, torej leta 1586, leto pozneje in leta 1590 je Gallus v Pragi izdal vse štiri knjige svojega velikega dela "Opus musicum", v katerem je zbral motete za vse liturgične praznike cerkvenega leta. Renesančni čas je poznal celo vrsto glasbenih oblik, delil pa jih je na nabožne in posvetne. Med prvimi je bil poleg maše najpomembnejši ravno motet. In kakšne nasvete je Gallus v svojem "Opus musicum" namenil glasbeniku? "Glasbenik, kaj nisi prevzet od sladkobe teh spevov? Kako ti ugaja? Mar ne zveni pesem izredno umetno? Poglej in odpri, ali ne vidiš, s kakšnim mnogoterim glasom vrača ta glasba pevcem njihove moči? ... Če je na voljo trobenta, če rog, če piščal, če so orgle na voljo, naj zvenijo pesmi tako, kot jih je treba razdeliti na izmenične zборе."

Ecce...

Gallus je vseh 374 motetov v "Opus musicum" napisal za zборе s štirimi do štiriindvajsetimi glasovi. Večina jih je za mešani zbor, se pravi za deške in moške glasove, nekateri pa so samo za moški ali deški zbor. Med največkrat izvajanimi in priljubljenimi moteti so "Mirabile mysterium", "Pater noster", "Resonet in laudibus", "Ave Maria", "Ascendit Deus" in najznamenitejši "Ecce, quomodo moritur

iustus", ali po naše "Glejte, kako umira pravični". Ta skladba je v glasbenem svetu že stoletja najbolj znano Gallusovo delo, hkrati pa spada med splošno razširjene obredne speve velikega tedna. Delo sodi med umetniško najbolj popolne stvaritve. Leto nastanka ni znano.

Na oblikovanje Gallusove skladateljske fiziognomije je odločno vplivala italijanska renesansa, zlasti beneška stilna smer. Moteta "Ecce quomodo moritur iustus" – torej moteta z enakim naslovom – sta napisala tudi skladatelja, dvajset let starejši sodobnik Orlando di Lasso in Marc Antonio Ingegneri, vendar pa je prav Gallusov motet že stoletja deležen nezmanjšane slave, čeprav so vse tri skladbe umetniško pomembne kompozicije. In vendar Gallusova stvaritev presega omenjeni istoimenski deli z neposrednostjo in močjo izraznosti, zaradi česar nas najbolj prevzame in pretrse. V njej čutimo močno zavzetost avtorja. Posebna odlika te skladbe je v tem, da združuje preprosto, logično in vseskozi napeto gradnjo z nenavadno intenzivnostjo izraza in globino izpovedi. Za kaj torej gre?

"Glejte, kako odhajajo
s tega sveta pravični,
pošteni, pokončni – in niso prejeli
plačila za trud, priznanja za delo storjeno
In vendar spomin bo nanje svetel,
na Sionu našli poslednji so dom.
Počivali bodo v miru!"

Duhovna valovanja

Čas reformacije in verskih bojev

Vzporedno z visoko renesanso poteka v Gallusovem času še reformacija s protestantizmom in vedno močnejša protireformacija. Skušajmo zdaj na kratko opredeliti še prostor duhovnega valovanja v obdobju skladateljevega življenja. Če kot izhodišče izpostavimo leto 1550, torej Gallusovo rojstno leto in hkrati leto izida prve slovenske knjige – Trubarjevega "Katekizma", brž spoznamo, kdo je še deloval v tistem času. Michelangelo je takrat pri 75-ih letih ustvaril slovitega Davida na nagrobniku papeža Julija II. v Rimu, 59-letni Ignacij Loyola pa je dotlej že dvanajst let vodil svoj jezuitski red. Jean Calvin, oče kalvinizma, je bil tedaj star 41 let in je že devet let vladal v Ženevi v duhu svojega strogega nauka. Medtem ko je 30-letni Sulejman Veličastni s Turki iz jugovzhodne Evrope neprestano napadal srednjo Evropo, in se je 25-letni Giovanni Pierluigi da Palestrina že uveljavljal, pa belgijski skladatelj, takrat 18-letni Orlando di Lasso še ni postal dirigent bavarske dvorne kapele v Münchnu.

Seveda pa so bili tu tudi Slovenci. Primož Trubar je bil star 41 let, prvi slovenski slovničar Adam Bohorič je bil že postaven 30-letnik, ki bo Gallusa še celo preživel, Jurij Dalmatin, Bohoričev bodoči učenec, pa je bil komaj v tretjem letu torej dobesedno Gallusov sodobnik. Omeniti velja tudi to zanimivost: štiri leta pred Gallusovim rojstvom se je v Mariboru začel največji sodni proces proti čarovnicam na Slovenskem.

Gallusov svet

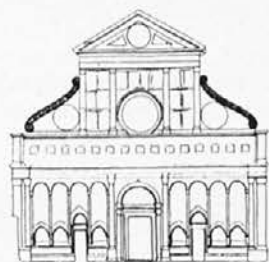
Čas kmečkih puntov

Za Gallusa smo že dejali, da je dočakal 41 let. Če smo že skopo opisali, v kakšen svet se je bil rodil, si še oglejmo, kaj se je dogajalo, oziroma, kdo je odhajal in kdo prihajal v času njegovega življenja.

Ko je bil Gallus star dve leti, je François Rabelais leto pred svojo smrtjo napisal sloviti pledoaje svobodni volji, imenovan "Gargantua in Pantagruel". V Gallusovem šestem letu je umrl že omenjeni Ignacij Loyola, od Gallusovega 13. do 19. leta pa se dogodki precej zgostijo: najprej se je končal koncil v Tridentu, kjer so pod petimi papeži kar 18 let skušali pobotati katoličane in protestante. Zedinjenje seveda ni uspelo, dogovorili pa so se le za notranje reforme katoliške cerkve in začela se je protireformacija.

Michelangelo Buonarroti, Pietà

Gallusovo praško bivanje je bilo torej izredno plodno in razgibano. Morda je slutil, da mu je odmerjeno kratko življenje in je zato tako hitel skladati ter izdajati svoja dela. V tem času so nastale vokalne kompozicije, ki sodijo v železni repertoar vsakega boljšega zbora. Sam je ob tem zapisal: "Dajem jim naslov *Moralia* in želim, da se poslej tako imenuje, ker je najpomembnejši del moralnih navad, ki sploh niso razuzdane, saj se plašijo celo sence opolzkiosti. Vam pa, moji odlični in trajni prijatelji, namenjam to, da boste imeli, kar vas bo razveseljevalo, jaz pa, da bom imel ljudi, ki me bodo branili. Ne manjka se namreč takšnih, ki s hripavim glasom godrnjajo med Petelinovim petjem. Toda vse zmaguje ljubezen in mi se uklonimo ljubezni do glasbe."

QUATVOR VOCVM LIBER I
HARMONIARVM MORALIVM
 QVIBVS HEROICA, FACETIAE, NATVRALIA,
 QVOTLIBETICA, TVM FACTA FICTAQVE POETICA &c.
 ADMIXTA SVNT:
 Nunc primū in lucem editus.
 AVTHORE
Iacobo Hándl.

TENOR.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.
 PRAGAE, Excudebat Georgius Nigrinus.
 Anno: M. D. LXXXIX.

Harmoniae morales, naslovnica

Pri Gallusovih 14-ih letih je umrl Jean Calvin, rodila pa sta se bodoča velikana Galileo Galilei in William Shakespeare. Pri skladateljevih 15-ih letih sta umrla Sulejman Veličastni, kar je sprožilo zaton turškega imperija, in veliki Michelangelo Buonarroti. V Gallusovem 17. letu starosti se je rodil Claudio Monteverdi, v 19. pa flamski slikar Peter Breugel starejši.

Med skladateljevim dvaindvajsetim letom se dogaja veliki slovensko-hrvaški kmečki upor, leto pozneje pa so v zagrebu razčetrverili voditelja upora Matijo Gubca. Pri Gallusovih 24-ih letih se je rodil Cervantes, avtor "Don Kihota", dve leti pozneje pa je umrl Tizian, glavni mojster beneške renesanse. V Gallusovem 34. letu dobimo Slovenci Dalmatinov celotni prevod Biblije in Bohoričevo prvo slovensko slovnico. Ko je 36-letni Gallus začel v Pragi izdajati svoj "Opus musicum", je umrl Primož Trubar, ko pa je bil Gallus star 39 let, je umrl Jurij Dalmatin. Jakob Gallus je sicer umrl leta 1591, torej skoraj sto let po odkritju Amerike in začetku novega veka, čas okoli leta 1600 pa že pomeni rojstvo novega sveta, saj so spremembe v mišljenju opravile svoje. Renesansa je bila dokončno ustoličena.

V obdobju renesanse se je zgodil največji napredni prevrat, ki ga je človeštvo do tedaj doživelo, to je bil čas, ki je potreboval velikane in ki jih je tudi rojeval – velikane po moči mišljenja, po strasti in značaju, po vsestranosti in učenosti...

Harmoniae morales

Med koncertno najpogosteje izvajana dela sodijo Gallusove posvetne skladbe, v katerih je še utrdil svoja umetniška načela. Izšle so v dveh zbirkah. Prvo je izdal v Pragi v letih 1589 in 1590 z naslovom "Harmoniae morales" (v prevodu "Moralne harmonije") in obsega tri knjige s 53 madrigali. Ker je ta zbirka zaslovela prav tako kot "Opus musicum", so mnogi pesniki želeli, da bi njihove verze uglasbil tako uspešen in pomemben skladatelj, kot je bil Gallus.

Zato je dejansko začel komponirati na podlagi tekstov, ki jih je dobival z vseh strani in napisal še 47 madrigalov. Te je po Gallusovi smrti leta 1591 izdal njegov brat Jurij pod naslovom "Moralia".

Kraljica jezikov

Gallus je razložil tudi izbiro jezika:

"Latinščino, ki je kraljica vseh jezikov, vidim v tej vrsti skoraj zapuščeno. Njej, ki je najbolj znana, najbolj razširjena in povsod domača, ki vse zajema iz nravi, ki črpa iz umetnosti in same narave, pa tudi iz različno pomešanih besed, izmišljotin in dejanj, začenjam zdaj zaupati vse, kar morem pesniško zasnovati..."

Živalski svet je razmeroma zgodaj postal izziv in vir ustvarjalnega navdiha. Ta glasbena snov se že od nekdaj pojavlja v glasbeni literaturi. Izrazitejša je v nekaterih obdobjih – kot na primer prav v renesansi zaradi prebujenega zanimanja za naravo. Skladatelji so s toni slikali naravne pojave (veter, valove) ali prizore (tržnico, bitko) in tudi živali ali pa posnemali posamezne besede (zemlja, nebo, smrt, bolečina, padati, leči...). Takšno zanimanje je po naravi stvari vodilo v pónemanje narave, imenovano madrigalizmi, v italijanščini bi rekli "imitazione della natura". Za Gallusov opus pa ta motivika ni značilna. Njegove nazore sta oblikovala popolna poklicna odvisnost od cerkve ter dolgoletno življenje za samostanskimi zidovi in na škofovskih dvorcih.

mesta Gallusovega delovanja

primeri renesančne arhitekture

V "Moraliah" (v svobodnem prevodu bi lahko rekli tudi v "zlatih naukih") gre za trpke resnice o življenju in za življenjske napotke, so pa med njimi tudi drugačne, lahkotnejše in vedrejšje kompozicije in med temi je nekaj podob iz živalskega sveta.

Drzni prehodi

Kompozicijsko-tehnično je Gallus mojstrski glasbenik, skladatelj pozne renesanse, ki je uspešno združeval načela visoko razvite nizozemske polifonije z značilnostmi deklamacijsko in večzbarsko bolj razvite beneške šole. Tu smo priče drznim prehodom iz enega v drug tonovski način, ki povzročajo prav presenetljive efekte. Te še bogatijo disonance, stopnjuje pa jih tudi širokosrčno uporabljena kromatika. Ritmika je razgibana. Z imitacijsko tehniko, z diferenciranimi notnimi vrednostmi in premišljenimi zvezami dvodelne in tridelne mere različnih variant je Gallus v svoje skladbe vdihnil izredno živahnost.

Quatuor vocum XXIX. Altus.

Emo placet flul- tis flulus, Nemo placet flul- tis flul-
tis n flul- tis nisi caneret quod liber illis. n nisi can-
ret quod liber illis. n Infa tuat sciolos n Musica quareqz tuos In-
fantat sciolos Musica quareqz tuos n Infatuat sciolos Musica quareqz tuos

Nemo Placet – fragment notnega zapisa (Harmoniae morales)

Njegova tehnika večzborja kaže v skupnem nastopu več zborov nov prijem v medsebojnem polifonskem razmerju homofonsko ali tudi polifonsko grajenih zborovskih enot. Glavni oblikovalec njegovega ustvarjanja je bil izraz, ki mu je avtor posvetil veliko pozornost in zaradi katerega se je pogosto razhajal z načeli strogega kontrapunkta. S toni je skušal enakovredno izraziti svoja občutja, ki jih je bil doživel ob vsebinah besede oziroma teksta. Izraz, ki ga je vložil v svoja dela, najbolj kaže Gallusovo individualnost. Njegova glasba je zlasti značilna zaradi zvočnih kontrastov, sočnih in svežih melodičnih linij ter zelo diferenciranih ritmov. Skladateljevo ustvarjalno silo in izvirnost najbolj izpričujejeta ravno melodika in ritmika, ki sta med najbolj osebnimi in značilnimi elementi njegovega opusa.

Gallus je bil nedvomno človek, ki je doživel precej prijetnega, a še več trpkega. Iz mnogih tekstov njegovih madrigalov diha vidna in marsikdaj moreča senca nezaupanja, razočaranja in trpljenja, zato se v delih kaže prej pesimizem kot optimizem. Iz virov smemo domnevati, da je bil Gallus odkrit človek, širokih obzorij, pravi humanist... Bil je sicer veren katolik, ni pa bil nestrpen do ljudi drugačnih verskih prepričanj. Zlasti ne kot glasbenik.

Prima pars

Cantus
Altus
Tenor
Bass

Ec- ce, quo- mo-do mo- ri- tur lus- tus,
Ec- ce, quo- mo-do mo- ri- tur lus- tus,
Ec- ce, quo- mo-do mo- ri- tur lus- tus,
Ec- ce, quo- mo-do mo- ri- tur lus- tus,

"Gotovo je marsikom od vas že znano, kakšni dejavnosti se posvečam od svoje mladosti, gotovo vedo že mnogi, če ne vsi, kaj sem doslej pripravil in obravnaval. Izmed vseh svobodnih umetnosti sem si izbral ravno glasbo, da v njej prebijem in preživljam svoja leta, porabljam svoje moči in vanjo za Bogom usmerjam vsa svoja razmišljanja. Glasbe sem se učil, jo vase vsrkaval, da ne rečem sesal že kot otrok, gojim jo kot dozorel mož, njo bom, če mi bo dano življenje, krasil še kot starček; ne živ ne mrtev se ji ne bom izneveril."

Duhovni "unicum"

Ko je 18. julija 1591. leta Gallus umrl v Pragi, je smrt mladega umetnika, ki se je tako plodno vzpel in bi bil mogel s to zrelostjo ustvariti še čudovita dela, globoko odjeknila. Mnogi poeti so napisali žalne speve. Sicer pa je Jacobus Gallus Carniolus svojo zgodnjo smrt slutil, vsaj tako lahko sklepamo tudi po izbiri tehle Vergilovih verzov za 43. madrigal "Dulces exuviae" v zbirki "Moralia":

"Sladki ostanki obleke, dokler so bogovi pustili!
Zdaj mi dušo sprejmite in muk me neznošnih rešite!
Zdaj je končano, spolnila sem krog, od usode določen,
Zdaj bom kot senca velika odšla med podzemeljske sence."

Sodobnemu Slovincu je popolnoma jasno, da je reformacija v 16. stoletju začela tisto etnično in miselno koherenco, ki je privedla do današnje strukture slovenstva. Pojav reformacije je torej tista epohalna zgodovinska iniciativa, na podlagi katere se je razvil slovenski narod kot duhovni "unicum" in etnični "specificum". Gre za začetek ali rojstvo posebne volje za življenjem, ki je vzbudila in določila obstoj novemu zgodovinskemu subjektu in bistveno usmerila razsežnosti njegovega delovanja. Trubarjeva in Gallusova prizadevanja so sicer dobila osnovni impulz v cerkvenem dogajanju, saj je bila reformacija predvsem gibanje v cerkvi, ker pa so se v tedanjem času družbena protislovja pač lomila skozi to področje življenja, v njej odsevajo vse ravni takratnega časa in prostora.

Vračanje k reformacijskim izvirom je vračanje k rojstvu naroda. Takšen interes je seveda predvsem zgodovinski, je spominsko obnavljanje geneze in formacije, ter kot tak predvsem vprašanje tako imenovanega zgodovinskega spomina. Ta spomin pa je nekaj, kar spada med konstitutivne sestavine neke narodne enote in mora biti vedno tako usmerjen, da v svoji preteklosti nahaja oporo za načrtovanje prihodnosti. Uzavestitev štiristoletnega jubileja torej ni rezultat antikvaričnega zanimanja, temveč nasledek žive navzočnosti zgodovine v sodobni življenjski usmeritvi.

"Bridko se motiš, če misliš, da v zemlji globoki počiva Handl, ko bereš napis tukaj, kjer grob je njegov. Šole in cerkve, pobožne in vedre, vesele palače pričajo, da je še živ, pesem presladko pojoč, pesem presladko pojoč, ki ubral jo je v ritme prikladne, dokler umrljivo telo polno je čutov bilo. Zemlja telo je použila, a duh je v nebesnih gradovih, Muza njegova pri nas, z nami ostane, živi."

Marija Gombač

Sestavlja Igor Longyka

Spoštovani bralci, letos bomo ugankarsko rubriko vsebinsko povezali z osrednjo temo vsake številke. Če boste gradivo te teme pozorno prebrali, vam bodo šle uganke veliko lažje od rok, čeprav bodo raznih vrst in oblik, ki jih vseh morda niste vajeni. Tokratna velika tema je GALLUS.

Uganke bomo nagrajevali po posebnem sistemu, in sicer tako, da bomo posamezne uganke točkovali. Kdor bo zbral več točk, bo imel več možnosti za nagrade. Prvo nagrado si bo prislužil tisti, ki bo zbral vse možne točke. Če bo takih več, bomo morali žrebati. Tisti, ki bodo pri reševanju izpadli, si bodo lahko prislužili drugo nagrado. Če bo tudi tam več reševalcev kot nagrad, bomo spet žrebali in izpadli se bodo potegovali za tretjo nagrado (skupaj s tistimi, ki bodo imeli seštevke točk samo za tretjo nagrado); in tako dalje. Razpisujemo:

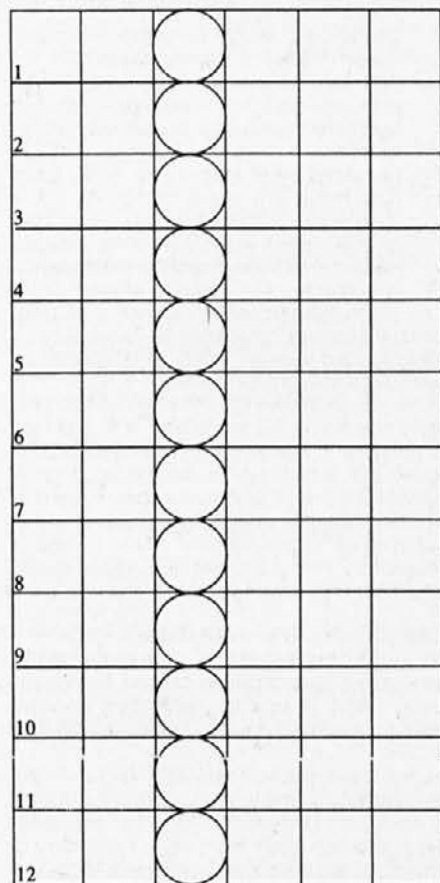
Eno **1. nagrado** (za 40 doseženih točk): CD plošča...

Tri **2. nagrade** (za doseženih 27 do 39 točk): Glasbeni koledar

Tri **3. nagrade** (za doseženih 13 do 26 točk): Celoletna naročnina na revijo GM

Pet **4. nagrad** (za doseženih 1 do 12 točk): Pisalni pribor

homonimna izpolnjevanke z enakopisnicami

12 točk

HOMONIM ali ENAKOPISNICA je beseda, ki ima enako zapisana dva ali več pomenov, npr.: RAVNIK je priimek slovenskega skladatelja, pa tudi domač izraz za Ekvator.

Samo vodoravno: 1. majhna veja – ločilo, 2. naselje ob robu Krasa z gradom Rihemberg – mariborski športni klub, 3. glad – najboljši slovenski smučar v šestdesetih letih (Peter), 4. Zadostna ocena – par, dvojica, 5. belo vino Brd in Vipavske doline – primorski pisatelj (Alojz, rojen 1924), 6. kraj pri Sežani z znamenito kobilarno – majhna lipa, 7. cvetlica, rožica – žensko ime, 8. okusen sadež, podoben hruški – hrvaško mesto v Moslavini z naftnimi vrelci, 9. slep človek – vrsta kuščarja, ki je podoben kači, 10. časopisni stolpec – dolga vrsta ljudi, 11. racmanovo repno pero, lovška trofejja – kdor je odgovoren za kako (slabo) dejanje, 12. glavno mesto Velike Britanije – ameriški pisatelj pustolovskih in socialnih romanov (Jack, Beli očnjak).

Na poljih s krogi dobite slovensko obliko Gallusovega imena in priimka. Vsaka pravilno ugotovljena enakopisnica prinaša eno točko.

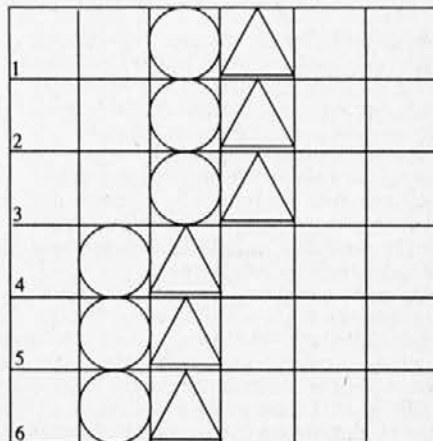
kulturnozgodovinski dvogovor

(premetana stavka) H.: MANI, MUZE...

4 točke R.: NAS NESE, A?!

Vsakega od zgornjih stavkov premešajte in dobili boste imeni dveh kulturnih in družbenih gibanj, ki sta opredelili tudi Gallusovo ustvarjalnost. Vsaka od rešitev prinese 2 točki (2 + 2).

zemljepisna izpolnjevanke

6 točk

V vodoravne vrste vpisujte zemljepisne pojme, ki jih zahtevajo opisi. V dveh navpičnih vrstah boste dobili še dva zemljepisna pojma, mesti, ki sta bili Gallusovi življenjski postaji. Vsaka pravilno rešena beseda prinese eno točko.

1. otočje ob istrski obali blizu Pulja, 2. kraj v Dravski dolini pod Kozjakom, sedež občine, 3. "naša" celina, 4. italijansko letoviško mesto ob Jadranu blizu Ravenne, 5. kraj ob zgornji Savinji, ki so ga hudo prizadele lanske poplave, 6. mejno hribovje med Slovenijo in Hrvaško južno od Haloz.

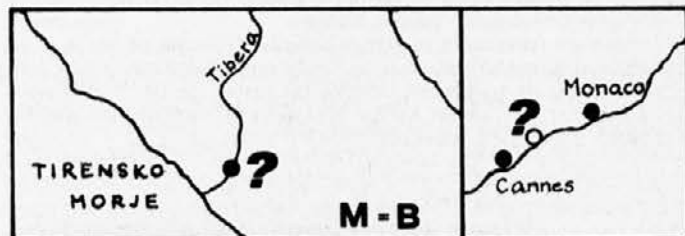
prečrtovalnica z dvema gesloma

HAREM, MONTI, MAE, MORO, TALES

6 točk

V vsaki od gornjih besed prečrtajte eno črko tako, da bodo preostale dale naslov Gallusove zbirke madrigalov (3 točke).

Pet prečrtanih črk premešajte in če ste zbrali prave, boste dobili naziv zborovske glasbene oblike, ki jih je Gallus skomponiral skoraj 400 (3 točke).

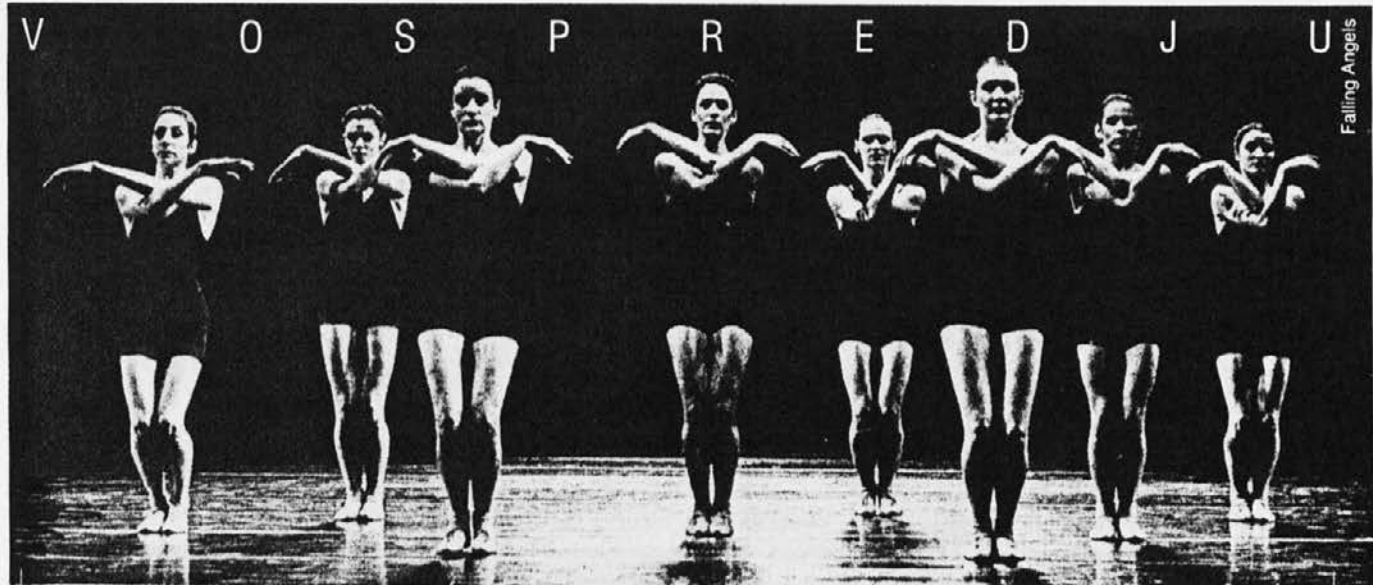
Gallusovi sodobniki v stavkih

10 točk

V naslednjih stavkih poiščite deset priimkov znamenitih ljudi iz Gallusovega časa. Vsako ime prinese 1 točko.

MARGARETINE ISKRENE BESEDE SO GA RAZGALILE IN ŠE BOLJ SE JE ODPRL. MICHEL, ANGELO IN NICOLAS SO UGIBALI, KAKO SE BO POGOVOR RAZVIL. LONEGAN JE ZAČEL GOVORITI O SVOJI EKSPERTIZI. ANGELO GA JE OPOMNIL, DA SE MU BODO REVOLUCIONARNE IDEJE ŠE OTEPALE. STRINA BERTA JE VPRAŠALA, ČE JE PETRU, BARBARI IN ERNESTU VSE TO ŽE POVEDAL. MATI NE BO ZADOVOLJNA, ČE BO ZANIKAL. VINCENTA PA JE ZANIMALO, KAJ MISLI O ZNAMENITI KARTI, NAJDENI V ITALIJANSKEM KRAJU CAPO DELL MONTE. VERD IN VRHNIKA BOSTA GOTOVO PRIKAZANA NA SODOBNI KARTI.

zemljepisni rebus

Nederland Dance Theater (Nizozemsko plesno gledališče) slavi letos petnajstletnico umetniškega vodstva Jiříja Kyliána, ki je v tem času ustvaril več kot 50 baletov in skupino privedel do svetovne slave.

Na junijski retrospektivi njegovih del, ki je potekala v okviru Holland Festival, je bilo Kyliánovemu repertoarju posvečenih devet večerov. Predstave so potekale v sijajnem domačem gledališču v Haagu in v Musiktheatru v Amsterdamu.

Slavje so spremljale govorice, da name-rava Kylián kot umetniški vodja odstopiti, zato da bi lahko več časa posvetil koreografiranju. V nasprotju s tem je pred nedavnim napovedal ustanovitev tretje skupine NDT 3, ki se bo pridružila Nederlands Dance Theatre (NDT) in juniorski skupini NDT 2. NDT 3 bo majhna skupina za plesalce nad trideset let. Prvič se bo predstavila ob otvoritvi Nizozemskega plesnega festivala novembra letos. "Tudi za plesalke nad štiridesetim letom je kariera. Na odru lahko stojijo dostojanstveno, brez pretvarjanja, da so mlade prince-cese, ampak lahko izražajo stvari, ki jih dvajsetletniki ne bi mogli ni-koli."

Ameriškega občinstvu je najbolj znan Kyliánov balet Simfonieta na glasbo Leoša Janačka, s katerim avtor slavi pozitivne plati življenja. V njem se kaže koreografovo posebno nagnjenje h gibom, ki izvirajo iz slovanskih ljudskih plesov. Kasneje je Kylián v newyorški operni hiši navdušil občinstvo s predstavo Soldier's Mass (Vojakova maša, 1980 na glasbo Bohuslava Martinuja), bridkim izrazom strahu in žalosti, in s pobožno gorečim Symphony of psalms (1978, na glasbo Stravinskega). Te baletne odlikujejo strastni dueti, z gladkimi vrtinčastimi gibi, geometrična raba prostora in hitra skupinska križanja.

Ta opis pa ne ustreza novejšim Kyliánovim delom. Do velike spremembe v koreografovi izpovednosti je prišlo leta 1988, ko je postavil na oder svoj udarni balet No more play, za katerega je prejel nagrado Sonie Gaskell. Ta koreografija za dve plesalki in tri plesalce na glasbo Antona Weberna (Pet stavkov za godalni kvartet op. 5) izraža njihove medsebojne spreminjajoče se odnose z eksplozivnimi gibi, nenadnimi zaustavitvami in spremembami smeri. V primerjavi z zgodnejšimi baleti, ki strastno izražajo cel spekter čustev, Kylián sedaj ostaja čustveno neprizadet, erotiko in senzualizem izpoveduje naravnost in odkrito. Njegovi silni, oglati gibi so nabiti z energijo. Moški in ženske se med seboj prepletejo, omejeni so na majhen prostor, pogosto pa ostajajo celo na mestu, uokvirjeni v pokončnem soju luči.

Osvetlitev je samostojen in izredno pomemben element Kyliánovih stvaritev. Uporabljena je zelo očitno tako, da se občinstvo zaveda njene pomembnosti. Do meč segajoče ženske obleke, značilne za Kyliánove zgodnejše baletne, se v poznejših stvaritvah umaknejo preprostim črnim dresom. Glasba vsekakor ostaja njegov vir inspiracije.

"Za No more play me je navdihnili skulptura sodobnega švicarskega umetnika Alberta Giacomettija", pojasnjuje Kylián. "Ta skulptura je bila videti kot ploska, luknjičava pokrajina. Dobiš občutek, da se pred teboj odvija igra, ne veš pa kako. Enako je pri No more play: nekaj začneš delati in ko to počenjaš, se spremeni v pravilo. Koreografija je proces učenja, tako kot življenje. V življenju obstajajo pravila, ki jih ne poznaš; rodiš se, pahnjen si v svet in moraš pravila šele ugotoviti. No more play je igra z zelo strogimi pravili, a ljudje, ki se jo igrajo, nimajo pojma, kakšna so. Če si izmislil novo igro, si moraš izmisliti tudi nov jezik, to pa se zgodi intuitivno."

Leta 1989 je Kylián ustvaril Falling angels na glasbo Steva Reicha Drumming (Bobnanje). Ta minimalistična skladba je na Kyliána naredila velik vtis z bogastvom različnih struktur in pravil. "To je kot bitje

SKUPINA TREH

JIŘI KYLIÁN

nizozemski koreograf češkega rodu

človeškega srca," je prevzet ugotovil Kylián. "Navdihnjen v to glasbo sem naredil balet za osem plesalk, katerih srčni utripi se med seboj razlikujejo. S tem sem želel doseči enak učinek kot Reichova glasba."

Nasprotje tej koreografiji je moški balet Sarabande, ki je nastal septembra lani. V njem je zaobsežena esenca koreografije: gibanje, tišina in zvoki, ki jih proizvajajo plesalci – ploskanje, topotanje, dihanje in vokalizacija. Na začetku slišimo le te elektronsko poudarjene zvoke; v nadeljevanju pa je balet postavljen na Bachovo Sarabando iz Partite št. 2 za violino. Šest moških, ki se premikajo v ravnih linijah, je prikazanih na smešno-erotičen način. Jedro tega dela je silovit solo.

Balet Sweet dreams (tudi na glasbo Weberna), ustvarjen zgodaj lani, je koreografsko in glasbeno povezan z No more play, a je bolj fantastičen. Ta balet za štiri plesalke in štiri plesalce začne solistka, ki previdno stopa po vrsti jabolok, dokler ne izgubi ravnotežja, ko jo zadene jabolko. Med plesom simbolično drži jabolko med zobmi, nogami in prsmi. Oder je zatemnjen, od zgoraj je močno osvetljenih le nekaj mest, kjer dueti izvajajo izjemno hitre, atletske gibe. Moški in ženska se v njem dobesedno prepletata. Žensko drži plesalec med nogama, njegove roke tesno oklepajo njen vrat, potem pa se mu ona vrže okoli pasu in ga nadvlada.

Sweet dreams govori o ljubezni, seksu in simbolih življenja. "Zaokrožena oblika je mati vsega," pravi Kylián. "Čudno je, da zmeraj plešemo na četverkotnem odru. Pravokotniki so povsod, kamor pogledaš. Toda zemlja, ljudje, sonce in luna so zaokroženi. Jabolko predstavlja življenje v umetnem, razumskem svetu," pojasnjuje simbolično tega dela koreograf.

Ko dobi Kylián zamisel za nov balet, prične zbirati vse, kar lahko najde za njegovo uresničenje. Ustvarjanje mu pomeni miselno svobodo, svobodo, da lahko najde nekaj, kar že obstaja: "To je kot znana Michelangelova izjava, ko je stal poleg klade marmorja. Vidite del obraza, komolec in koleno, kako prihaja iz kamna. Ljudje okoli Michelangela so pravili "Ti ustvarjaš vse te čudovite stvari", on pa je odgovoril "Toda vse to je že znotraj (v kamnu – op. B.S.). Le nepotrebne delce je treba izdolbsti." Pri koreografiji je enako; celota gibanja je že prisotna. Treba je samo še izbrati, če le imaš v sebi dovolj svobode, da to storiš ustvarjalno. Vse, kar je treba storiti, je odstraniti nepotrebno."

Češka in njegovo rojstno mesto Praga sta Kyliánu zmeraj zelo veliko pomenila. Danes slavnega koreografa skrbi, da bi "zametna" revolucija njegovo deželo prehitro spremenila in da bi prehitre spremembe povzročile razkroj kulture in moralnih vrednot. Razvil je načrt za pomoč umetnosti svoje domovine na treh ravneh. Ustanavlja podružnico svoje fundacije za razvoj koreografije v Pragi, v kateri bo tudi video knjižnica. V Prago namerava poslati izvedence, ki bodo ocenili standarde tamkajšnjih plesnih šol. Baletni skupini Narodnega gledališča Praga bo podaril nekaj svojih del in spodbudil druge koreografe s podobnim renomejem k delu na Češkem.

Nizozemsko ministrstvo za kulturo podpira Kyliánove načrte in je že zasnovalo poseben proračun za financiranje nekaterih izmed njih. "Imenitno je, da ministrstvo podpira tak razvoj, ne da bi omejevalo ustvarjalnost ljudi", pravi Kylián. "Čudovito je, da ima tako majhna država v Evropi tako dober posluš za kulturo."

UPORABA RAČUNALNIKA V GLASBI DANES

- Planinskih svizcev skoraj ni več.
- **PLANINSKIH SVIZCEV skoraj NI VEČ!!!!**
- Kakšnih svizcev?
- Planinskih.
- (SRP)

Resnica je, da se glasba socializira in izmišljanje ali komponiranje glasbe postaja tudi praktično dostopno vse več ljudem. Če danes že lahko posnamemo CD ploščo doma na hard disk in pošljemo muziko svoji založbi kar po telefonu, ni več daleč čas, ko si bo marsikdo, tako kot si danes kupi barvice in si nariše lastno slikarjijo, pač napisal in posnel lastno glasbo. Problem pa bo isti kot je že danes, namreč **KAJ POVEDATI.**

Ne bom se spuščal v podrobnosti, kako je bilo vzpostavljeno stanje uporabnosti računalnika v glasbenikovem vsakdanjiku. V zadnjih 20 letih se je pač zgodilo mnogo stvari. Pregledali bomo, kaj in kako lahko glasbenik v tem času uporablja računalnik in se hkrati drži treh pravil:

- računalnik me ne zanima
- nočem brati navodil
- delo mora biti hitrejše

PRI KATERIH OPRAVILIH NAM RAČUNALNIK POMAGA

- pisanje not
- komponiranje
- izvajanje
- urejanje sintetizatorjev in samplerjev (vzorčevalnikov zvoka)
- samoučenje teorije glasbe in solfeggia
- študij orkestracije
- študij kompozicijske tehnike
- sinhronizacija zvoka s sliko

KAKŠNE VRSTE RAČUNALNIKOV UPORABLJAMO

- osebne računalnike tipov Mac, Amiga, PC, Atari.

Ti stroji so sami po sebi prazni, napolnimo pa jih z odgovarjajočim, v tem primeru glasbenim programom. Le-ta je eden najpomembnejših elementov pri našem delu, zato mu velja pri nakupu posvetiti ogromno pozornosti. Predvsem je treba videti, kaj obstaja na tržišču in kaj hočemo mi sami.

Ker pri nas zaenkrat še ni firm, ki bi se ukvarjale s prodajo in demonstracijo glasbenih programov, je pač treba iti v tujino in si ogledati demonstracije več proizvajalcev. Bolje si je ogledati preveč programov, kot pa kupiti napačen software. Eden od vzrokov je ta, da skoraj vsak legalen program stane okoli

1000 DEM. Ne pustite se zavesti demonstratorju, ko prikazuje vse mogoče variante delovanja programa. Najbolje je, da si že kar doma pripravite spisek vprašanj in primerov, ki vas zanimajo in so kar se da povezani z vašimi zahtevami in praktičnim delom. Ne pustite se prepričati, da morate spremeniti način svojega dela. Vi ste bog, računalnik pa vaš suženj. Kam iti na predstavitev programov? Najbolje si je pred potovanjem v lovu na glasbene programe kupiti kakšno glasbeno revijo države, v katero nameravamo. Če pogledamo Nemčijo, je po mojem mnenju najbolj realna revija KEYS. Tu boste našli potrebne naslove. Dobro je, če se prej dogovorite po telefonu.

- sampler (sample - vzorec)

To je glasbeni računalnik, ki snema glasbo (zvok) v RAM oziroma v spomin računalnika. Moderni samplerji so 16 bitni in imajo do 32 MB spomina. Sam sampler ne proizvaja zvoka, pač pa le producira posnetega. Zakaj so naredili samplerje, če pa snemajo zvok? To zmore tudi magnetofon. Razlika med snemanjem na magnetofon in snemanjem v sampler je v tem, da z zvokom, ki smo ga posneli v sampler, lahko igramo. Se pravi: v mikrofonsko zapojemo AAAAAAAA in nato s tem svojim A-jem odigramo željeno strukturo oziroma po domače melodijo, harmonijo itd. Sampler je namenjen snemanju vseh zvokov, ki nas obdajajo.

Ker se s sintetizatorji ni dalo proizvajati zvokov "pravih" instrumentov, kot na primer klavirja, violine, timpanov itd, so pač naredili stroj, v katerega odigramo, kar želimo. Vseh instrumentov se seveda ne da imitirati, vendar je ta metoda zelo uspešna pri tolkalih. Obstajajo podjetja, ki se izrecno ukvarjajo z izdelavo vzorcev, samplov. Ta način ponuja tudi obilo možnosti za spoznavanje instrumentov. Obstajajo npr. banke podatkov z vsemi načini igranja na violino oziroma na godala.

Poleg samplerjev, ki so sposobni snemati zvoke, pa obstajajo taki, ki imajo zvoke "pravih" instrumentov spravljene samo v ROM-u (Read Only Memory). To pomeni, da lahko tiste, ki so v spominu, uporabljamo. Novih pa ne moremo snemati. Takšne aparature so dosti cenejše. So pa tudi manj ustvarjalne. Take samplerje, ki imajo zvoke le v ROM-u, lahko imenujemo ROMPLER-je.

- sintetizator (v nadaljevanju sint)

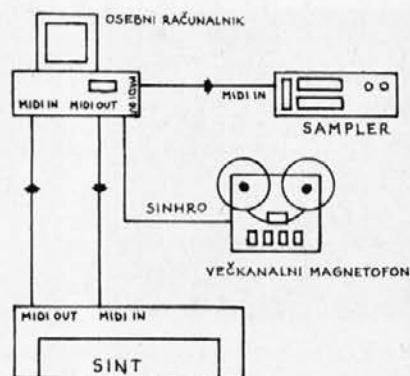
Le-ta proizvaja lasten zvok oziroma ga sintetizira. Ločimo jih v dve večji skupini: analogni in digitalni.

Digitalno skupino lahko razdelimo na več vrst glede na vrsto sinteze:

- sinteza na podlagi digitalnih oscilator-

- jev (DCO-jev; Korg D-8000)
- FM sinteza (DX-7)
- aditivna sinteza (Kawai K-5)
- vektorska sinteza (Korg Wawestation)
- LA sinteza (D-50)

Poglejmo skico računalniškega sistema, ki naj bi bil primeren za delo:

MIDI

Zelo pomembna stvar, ki je sprožila računalniško mrzlico, pa je standard, ki so ga razvili na začetku 80.let in se imenuje MIDI. Kaj pomeni ta kratica? Musical Instrument Digital Interface (glasbeno instrumentalni digitalni prevajalnik). MIDI omogoča komuniciranje med samplerji, sinti in računalniki.

Vsak stroj ima "MIDI IN" (noter), "MIDI OUT" (ven) in za zaporedno vezavo "MIDI THRU" (skozi).

Starejši sinti nimajo MIDI-ja, mogoče pa ga je vgraditi. Toda ta postopek je včasih dražji kot sama dobra stara analogna škatla. Če imamo sampler, si zaradi tega ne bomo belili glave. Zvoke analognega sinta bomo samplirali.

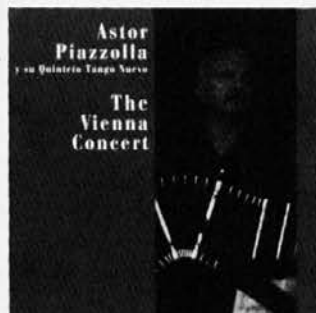
V vsakem nadaljevanju v letošnjem letniku GM bomo predelali posebno temo: npr. glasbeni software, raznovrstne sinteze zvoka, računalniška notografija, delo s samplerjem, učenje teorije in solfeggia s pomočjo računalnika, sinhronizacija zvoka s sliko itd.

Ne dopustimo, da naš glasbeni ustvarjalec postane planinski svizec! Izkoristimo računalniško prestrukturiranje glasbene industrije!

Gregor Strniša

CD MANIJA

ASTOR PIAZZOLA:
The Vienna Concert
(Messidor)

Iz raznovrstne ponudbe CD plošč v trgovini Rec Rec vam tokrat predstavljamo glasbo, ki je v tem okolju prisotna šele zadnjih nekaj let, zaradi svoje izjemne kvalitete pa je tudi pri nas že pobudila veliko zanimanje.

Astor Piazzolla je 70-letni argentinski bandoneonist (bandoneon je vrsta harmonike), ki velja za najboljšega izvajalca novega tanga. Ta je s sabo prinesel ritme, melodije, harmonije in dinamiko modernega časa. CD "The Vienna Concert" vsebuje prav to. Gre za enega izmed najbolj pretresljivih nastopov Astorja Piazzolle in njegovega Quinteta Tango Nuevo v zadnjem desetletju, ki je tudi po besedah samega Astorja njegovo najplodnejše obdobje. Na tem cedeju je slabih 45 minut glasbe, zaokrožene v osmih skladbah, ki jih je Astor s svojimi fanti zaigral leta 1983 na Dunaju.

Bogdan Benigar

NUSRAT FATEH ALI KHAN:
Yeh Jo Halka Halka
(Yaro)/distribucija RecRec

Nusrat Fateh Ali Khan je glasbenik, ki prihaja iz čisto drugačnega kulturnega okolja. Je najvidnejši predstavnik pakistanske tradicionalne glasbe. Čeprav je bil glasbeno vzgojen na tradicionalni način, je v to glasbeno izročilo vnesel radikalne novosti, ki so klasično umetnost približale modernemu občinstvu. Nusrat je že dvajset let poglavar svoje skupine Party, z njo pa je pred dvema letoma v Pakistanu posnel ploščo "Yeh Jo Halka Halka", ki prinaša štiri magične skladbe v dolžini 73 minut.

Bogdan Benigar

INDIGO GIRLS:
"Nomads Indians
Saints" (EPIC)
distribucija Mi & Digitalia

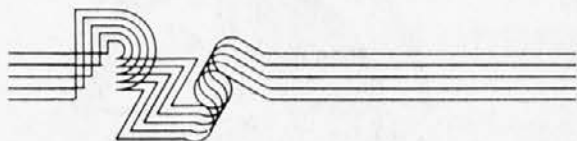
Kljub vse večjemu priseganju na samplerje, studijske mahinacije in očitnemu preporedu električne kitare, postaja akustična glasba spet popularna. Fenomen COWBOY JUNKIES gotovo poznate, v senci njihove enkratne senzibilnosti se kajpak skriva marsikaj. INDIGO GIRLS je duet, ki ga sestavljata Amy Ray in Emily Saliers, simpatični dekleti, ki prihajata iz Atlante (Georgia) – mesta, katerega ulice so bile dom samih velikih glasbenikov (Blind Willie McTell, Georgia Satellites, Ray Charles). INDIGO GIRLS s svojo glasbo predstavljajo antipod ponovnemu revivalu ameriškega countryja. Njihov pristop k obujanju glasbe ameriškega juga je mladosten in zanimiv tako za ljubitelje Billboard lestvic, kot za poslušalce, ki prisegajo na meskaliranje country/folk vzorcev. Enkratnost omenjenih COWBOY JUNKIES je nenadkriljiva, tako da INDIGO GIRLS še najlaže postavimo ob bok kantavtorici SUZANNE VEGA. Za nameček so se vsa ta imena znašla tudi na kompilaciji "Dedicated", posvečeni kalifornijskim velikanom GRATEFUL DEAD. INDIGO GIRLS so ob tej priliki posnele skladbo "Uncle John's Band". Na "Nomads Indians Saints" pa kot znani ljubitelj mandoline gostuje Peter Buck.

Jane Weber

**ZVOČNOST SLOVENSkih
POKRAJIN IV:**
Trio Trutamora Slovenica z
gosti (Terlep-samozaložba)

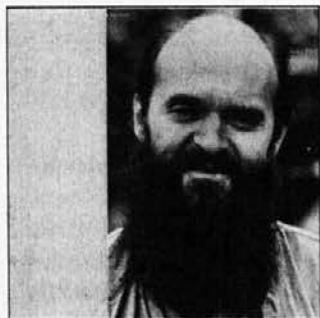

Mira Omerzel-Terlep in Matija Terlep nadaljujeta s svojim raziskovanjem in razkrivanjem slovenskega glasbenega izročila in oživljanjem skorajda ali povsem pozabljenih glasbil. S svojo novo zasedbo Trutamora Slovenica (njen temeljni član je poleg obeh Terlepov tudi pevka Mojka Žagar) se odpravljata na nov, že četrti zvočni sprehod skozi slovenske pokrajine (ta je na voljo na veliki ali pa CD plošči). Na 21 posnetkih tria lahko slišimo preko 20 različnih ljudskih glasbil in zvočil, prisluhnemo pa lahko tudi vsem pomembnejšim in zanimivejšim načinom prepevanja. Trutamora Slovenica v prvi vrsti oživlja slovensko etnično glasbeno preteklost v sedanjosti in posega tudi v arheologijo etnomuzikologije. Njegova arhivska rekonstrukcija glasbenega izročila tudi na tem nosilcu zvoka temelji na etnomuzikoloških raziskavah Mire Omerzel – Terlep, ki je ponovno tudi avtor spremnega besedila k posameznim pesmim, napevom in glasbilom. Že tradicionalno bogato opremljena nova izdaja iz ciklusa Zvočnost slovenskih pokrajin je tokrat izšla kar v samozaložbi, naročite pa jo lahko na naslovu d.o.o Terlep, Milana Majcna 9, 61000 Ljubljana.

JOHN LEE HOOKER:
"The Healer"
(SILVERTONE) /
distribucija Mi & Digitalia

ARVO PÄRT:
Arbos
(ECM new series, 1325)/
distribucija Mi & Digitalia

JOHN LEE HOOKER, legendarni bluesman, ki jih ima že krepko čez sedemdeset, ne odneha. Prav njegova vitalnost in predvsem še vedno prepričljivi vokal sta botrovala neverjetnemu razmahu bluesa, ki kar naenkrat postaja ena izmed dominantnih struj v sodobni popularni glasbi. JOHN LEE HOOKER je k sodelovanju povabil glasbenike, ki so se bluesa učili v njegovih šolskih klopek. Tako lahko slišite enkratno kitaro Georgea Thorogooda, prepoznavno harmoniko LOS LOBOS, skladbi "I'm In The Mood" pa so poslovneži dodelili celo Grammyjevo nagrado za blues skladbo leta. Najbolj pohvalno je dejstvo, da HOOKER ostaja koncertno živ in z emocijami zasenči večino mladih glasbenikov, ki skušajo živeti rock'n'roll sanje. Njegova nova plošča "Mr. Lucky" vse to potrjuje in ob novih posnetkih Buddyja Guya pomeni eno redkih korektnih nadaljevanj blues tradicije. Zgodbo o Robertu Johnsonu ste v tej reviji že prebrali!

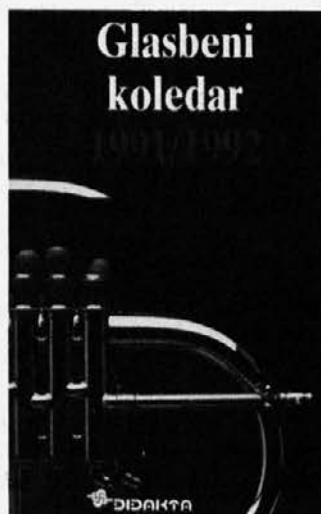
Jane Weber

V Estoniji rojeni ter nato v Avstriji in Nemčiji delujoči skladatelj Arvo Pärt v zadnjih letih vzbuja pozornost širše publike. V času, ko je zapustil serialni način skladanja glasbe in se posvetil svojemu "tintinnabuli" stilu, je namreč njegova glasba postala pristopna, obenem pa kot nalašč za vse, ki so nagnjeni k meditaciji, lahko tudi mistiki. Umirjeni postopi z malo sredstvi, ki so močno izkoriščena, so blizu minimalizmu, vendar Pärt skozi izdelavo glasbe dokaže, da obvlada tudi ostale elemente kompozicije in tako na CD plošči komornih skladb Arbos zasledimo zanimive skladateljske načine. Od osmih plošč na CD (ena se ponovi) so štiri vokalne ali vokalno-instrumentalne, v katerih pa vokal temelji na vokalnih ali pa je tekst precej zabrisan (skladba Ob rekah Babilona – po Psalmu 137 – spominja na Perotinusov princip skladanja). Praviloma so Pärtove vokalne skladbe pisane na sakralne tekste in ravno zato še bolj pretresljive (n.pr. Stabat Mater). Sicer pa je celotna plošča prikaz značilnih Pärtovih del njegovega drugega ustvarjalnega obdobja, kar pomeni, da je glasba na plošči polna umirjenosti, nadzemeljskega in celo tišine. Izvedbe skladb Arbos, An den Wassern zu Babel, Pari Intervalo, De Profundis, Es sang vor langen Jahren, Summa in Stabat Mater so odlične, kar seveda pogojujejo tudi imena izvajalcev (Gidon Kremer, Vladimir Mendelssohn, Thomas Demenga...).

Tomaž Rauch

Državna založba Slovenije
MUZIKALIJE
Trg francoske revolucije 6,
61000 LJUBLJANA

Sporočamo, da smo prejeli novo pošiljko laser-skih plošč Phillips, Decca, Deutsche Grammophon po UGODNIH cenah. Opozarjamo, da je že izšel letošnji GLASBENI KOLEDAR. To je primeren za vse, ki se z glasbo ukvarjajo in jo imajo radi. Cena: 300,00 SLT Vabimo k nakupu žepnih partitur firme EULENBURG po ugodnih cenah. V naši trgovini Vas pričakujemo vsak delovnik od 9. do 17. ure in v soboto od 9. do 13. ure.

Če boste pravilno odgovorili na zastavljena vprašanja, in boste izžrebani, bo vaša diskoteka bogatejša za CD ploščo Astorja Piazzolle (št.1), Nusrata Fateha Alija Khana (št.2), Johna Leeja Hookerja (št.3) in Arva Parta (št.4).

1. Katerega leta se je rodil Tango Nuevo ali novi tango?
2. Kako se imenuje glasba, ki jo izvaja Nusrat Fateh Ali Khan in kdaj je Nusrat nastopil pri nas?
3. V kateri skupini igra Peter Buck in iz katerega mesta ta skupina prihaja?
4. Naštejte vsaj tri plošče Arva Pärta.

ODGOVORE POŠLJITE NA NASLOV REVIE
GM DO 10. DECEMBRA.

RECORD SHOP Trubarjeva 34 LJUBLJANA

Mi & DIGITALIA d.o.o.

HARD CORE/NOVI AMERIŠKI ROCK

BLACK CROWES: *Shake your Money Maker* (Def American),
NOMEANSNO: *0 + 2 = 1* (Alternative Tentacles),
NOMEANSNO: *Live And Cuddly* (DeKonkurrent),
KLAUS FLORIDE: *The Light Is Flickering* (Alternative Tentacles),
JELLO BIAFRA: *I Blow Minds For A Living* (Alternative Tentacles),
PEGBOY: *Strong Reaction* (Quarterstick),
DIE KREUZEN: *Cement* (Touch & Go),
SCRATCH ACID: *The Greatest Hits* (Touch & Go),
TOUCH & GO TENTH ANNIVERSARY COMPILATION (Touch & Go),
DIDJITS: *Full Nelson Reilly* (Touch & Go),
FUGAZI: *Steady Diet Of Nothing* (Dischord),
BABES IN TOYLAND: *To Mother* (Twin Tone),
LEGAL WEAPON: *Take Out* (Triple X Records),
THE FREEZE: *Misery Loves Company* (Taang Records),
THE ULTRAS: *The Complete Handbook Of Songwriting* (Triple X Records),
THE VANDALS: *Fear Of A Punk Planet* (Triple X Records).

NOVI HEAVY METAL/HARD ROCK

DEATH: *Human* (Relativity),
EXODUS: *Good Friendly Violent Fun* (Relativity),
CEREBRAL FIX: *Bastards* (Bastards),
GORGUTS: *Considered Dead* (Roadracer),
SORROW: *Forgotten Sunrise* (Roadrunner),
METALLICA: *Metallica Black Album* (Vertigo),
TROUBLE: *Trouble* (Def American),
EXTREME: *Extreme II Pornograffiti* (A&M),
BENEDICTION: *The Grand Leveller* (Nuclear Blast),
REVENANT: *Prophecies Of A Dying World* (Nuclear Blast),
DISMEMBER: *Like An Ever Flowing Stream* (Nuclear Blast),
PARADISE LOST: *Gothic* (Peaceville),
PESTILENCE: *Testimony Of The Ancients* (Roadracer),
SUFFOCATION: *Effigy Of The Forgotten* (Roadracer),
SOLAR ENEMY: *Dirty vs Universe* (Third Mind Records),
AUTOPSY: *Retribution For The Dead* (Peaceville),
SEPULTURA: *Morbid Visions/Bestial Devastation* (Roadrunner),
MASSACRE: *From Beyond* (Earache).

NOVI VAL/NOVA GLASBA/ETNO

LURIE EVAN: *Selling Water By The Side Of The River* (Island),
WIM MERTENS: *Strategie De La Rupture* (Crepuscule),
SIOUXIE & THE BANSHEES: *Superstition* (Polydor).

Gregorčičeva 9, 61000 Ljubljana

Digitalia priporoča CD plošče iz svoje najnovejše zaloge izdaj založbe ECM.

ECM JAZZ

RAZLIČNI IZVAJALCI: *ECM Anthology*,
ECM Spectrum Vol. 1,
LESTER BOWIE: *The Great Pretender*,
All The Magic,
LESTER BOWIE: *Works*,
JACK DE JOHNETTE: *New Directions*,
Special Edition,
JAN GARBAREK: *I Took Up The Run*,
GISMONTI: *Sanfona*,
DAVE HOLLAND: *Jumpin'In*,
Extensions,
KEITH JARRET: *The Cure*,
Tribute,
KEITH JARRET: *Standards Vol.2*,
Concerts – Bregenz,
KEITH JARRET: *The Moth & The Flame*,
KEITH JARRET: *Facing You*,
MASQUALERO: *Bande A Part*,
PAT METHENY: *Rejoicing*,
Bright Size Life,
CHARLES LLOYD QUARTET, PAUL MOTIAN TRIO,
OREGON: *Crossing*,
OREGON, STEVE TIBBETS: *Northern Song*,
CHICK COREA: *Children Songs*,
CHARLIE MARIANO, COLIN WALCOT: *Cloud Dance*,
CHARLIE HADEN: *The Ballad Of The Fallen*,
DINO SALUZZI: *Kultrum*,
JOHN ABERCROMBIE & MARC JOHNSON, JOHN ABERCROMBIE: *Animato*.

NOVA GLASBA/AMBIENTALNA GLASBA/ETNO

ARVO PART: *Miserere*,
Passio,
Tabula Rasa,
SHANKAR: *MRCS*,
Pancha Nadai Pallavi,
PEROTIN, TALLIS: *The Lamentation Of Jeremia*.

V naši trgovini lahko izbirate tudi med številnimi CD-ji s področij popularne in klasične glasbe.

MLADI SLOVENSKI GLASBENIKI NA TUJIH IN DOMAČIH ODRIH

Glasbena mladina le ni tako nepotrebna organizacija, kot se zdi nekaterim. Še posebej, če znamo izkoristiti njeno razvejanost po štiridesetih deželah sveta, njene mednarodne akcije in vse velike in drobne priložnosti, ki jih ponuja.

SVETOVNI ORKESTER FIJM

Pa začnimo pri najstarejši med temi mednarodnimi akcijami, ki jih pripravlja FIJM (Mednarodna zveza Glasbene mladine) – pri Svetovnem orkestru, v katerem je v svojih študentskih letih igrala naša izjemna flavtistka Irena Grafenauer, nekaj let pozneje pa tolkalec Darko Gorenc. Ta veliki simfonični orkester sestavijo na podlagi avdicij glasbenikov, starih največ 23 let, v deželah članicah Glasbene mladine, ki prijavijo svoje kandidate. Žirija je precej neprizanesljiva, saj želi kar najboljše glasbenike. Orkester deluje v poletnem času, vsako leto v drugi deželi. Pod vodstvom izbranega dirigenta in njegovega asistenta en mesec intenzivno vadi, nato pa s pestrim in zahtevnim programom kakšen mesec potuje po svetu. Letos poleti je bila članica tega mednarodnega orkestra tudi **18-letna oboistka Tanja Petrej iz Velenja**. Dva naporna a zelo koristna meseca je prebila med stotimi mladimi glasbeniki z vseh koncev sveta. Orkester je delovno fazo preživel v Arviki na Švedskem, kjer seveda glede organizacije in udobja ni kaj očitati. Dopoldan in popoldan so prav vsak dan brez predaha delali po nekaj ur, po enem mesecu pa odpotovali po Švedski, Danski, Severni Nemčiji, Poljski in Pribaltskih državah.

Program, ki je bil dovolj obširen, da so ga lahko med turnejo sem in tja zamenjali, je obsegal dela Mozarta, Musorgskega, Stravinskega, Saalinen in nekaterih drugih skandinavskih skladateljev.

"V tem orkestru odličnih mladih glasbenikov sem spoznala, da smo Slovani izrazito muzikalni, da smo manj navezani na tehnično perfekcijo in briljanco kot zahodnjaki, zato pa toliko bolj občutljivi na barvo tona, na muzikalno linijo... Poleg zares trdega dela sem se srečala tudi z vsemi lepimi in težavnimi platmi dolge turnee, od tega, da moraš po celodnevni vožnji naravnost iz avtobusa na oder, ali pa v skromnejših razmerah kar dolgo zdržati brez tuša, ker preprosto zate ni prostora in časa, pa do čudovitih odzivov občinstva..."

SVETOVNI ZBOR FIJM

Na čisto podoben način kot Svetovni orkester Mednarodna zveza Glasbene mladine organizira tudi Svetovni zbor, ki pa je novejša akcija. Letos je deloval tretjič in to v Kecskemetu na Madžarskem. Skoraj sto pevcev med 17 in 24 letom starosti iz 27 držav je pod vodstvom švedskega zborovodje Freda Sjøberga naštudiralo dolg spored skladb Mozarta, Brahmsa, Regerja, sodobnih skladateljev Ebna, Ligetija, Rautavaare... V to imenitno skupino, ki je po mesecu intenzivnih vaj s koncerti potovala po Madžarski, Češki, Belgiji in Nizozemski, je žirija na podlagi avdicije vključila tudi tri slovenske pevce. Navdušeni nad to akcijo in polni zanimivih vtisov so po povratku domov **Vanessa Stare, Darja Vevoda in Egon Bajt** pripovedovali, kako prijetno je bilo delo v tem mladem zboru, polnem volje in svežine. Še posebej jim je bilo všeč, da so lahko skladbe izdelovali skupaj z zborovodjem, sami predlagali rešitve in pri vsem aktivno sodelovali. Edina neprijetna izkušnja v tem času je bila vožnja domov, saj je takrat JAT svoje polete preusmeril v Beograd in se z že plačano karto nisi mogel z letalom pripeljati v Ljubljano. Tako so naši mladi pevci s posredovanjem Glasbene mladine Slovenije pri organizatorjih v Belgiji dobili vozovnice za vlak do Ljubljane in se lahko varno vrnili.

Tanja Petrej

TABOR ETNIČNE GLASBE NA ŠVEDSKEM

Še en mlad glasbenik se je to poletje mudil v tujini. Študent geodezije **Tomaž Podobnikar**, ki pri folklorni skupini Emona igra ljudsko glasbilo **oprekelj**, se je s posredovanjem Glasbene mladine Slovenije udeležil glasbenega tabora v mestecu Falun, turističnem kraju, kjer se prek celega leta dogaja marsikaj kulturnega, športnega in tudi kongresnega. V tem taboru se je tokrat zbralo okrog sto mladih, ki gojijo etnično glasbo svojega okolja. Prišle so skupine iz Švedske, vseh treh pribaltskih dežel, Belgije in Zaira. Edino slovenski glasbenik je prišel sam. Zato se je veliko vključeval v igranje drugih skupin, kar pa je bila odlična izkušnja, še posebej ker oprekelj oziroma njemu podobna glasbila poznajo še marsikje po svetu.

Tomaž Podobnikar

Tomaž pa je veliko igral tudi sam. Poleg delavnic in skupnega muziciranja so mladi godci vsak dan nastopali na mestnem trgu in prebili pester in živahen poletni mesec. Spomini so živi, Tomažu dajejo poleta tudi za jesensko in zimsko delo doma.

Kaja Šivic

MEDNARODNI SKLADATELJSKI NATEČAJ ALPE JADRAN

Kulturno društvo Arci NOVA v sodelovanju s Centro Promozione/Settore Musica iz Trsta razpisuje 2. Mednarodni skladateljski natečaj s končno prireditvijo in javnim izvajanjem nagrajenih skladb z naslovom ALPE JADRAN MLADI (Alpe Adria Giovani). Prireditev želi širiti poznavanje umetniških del iz sveta mladih, spodbujati nove glasbenike, ki se želijo uveljaviti na tem področju, in ustvariti nove možnosti s pomočjo raznih pobud in kulturnih izmenjav.

Natečaja se smejo udeležiti diplomirani in nediplomirani glasbeniki in skladatelji, pripadniki katerekoli narodnosti, stari manj kot 30 let.

Vsak kandidat sme predstaviti eno samo skladbo (neobjavljeno in nikoli nagrajeno na drugih natečajih), ki traja največ 10 minut, z zasedbo, v kateri je lahko prisoten v prosti kombinaciji katerikoli instrument modernega orkestra, vključno z glasom. Izključene so le orgle in klavir. Izvajalci so lahko največ štirje! Žirija bo izbrala za finale šest skladb, izmed katerih bo po končni odločitvi za zmagovalke natečaja proglasila največ tri. Finalisti natečaja bodo prejeli plakete in diplome, nagrada bodo nastopi v več mestih dežel Alp in Jadrana. Prvi trije uvrščeni pa bodo prejeli tudi denarno nagrado.

ROK ZA PRIJAVO: 31. januar 1992

Natančne informacije in pravilnik lahko dobite pri Glasbeni mladini Slovenije, Kersnikova 4/III v Ljubljani (tel: /061/322-570) ali Centro Promozione A.N./Settore Musica, Via San Pelagio 6B - 34128 Trieste, Italia; tel: (39/40) 35 03 20

4. MEDNARODNO TEKMOVANJE VIOLISTOV MAURICE VIEUX

bo potekalo od 2. do 8. marca 1992 v MELUN-SENART pri Parizu. Starostna omejitev je 32 let.

Rok za prijave: 16. december 1991.

Naslov za prijave in informacije: Concours Maurice Vieux 1992, Les Amis d'Alto c/o Paul Hadjaje, 11 bis, rue Neuve-Saint-Germain F-92100 BOULOGNE, tel: (33/1) 46 20 44 05

5. MEDNARODNO TEKMOVANJE ARTURO TOSCANINI

namenjeno dirigentom do 35 let.

Potekalo bo v Parmi konec maja 1992.

Rok za prijave: 31. december 1991

Naslov: Segretaria del Concorso "A. Toscanini"
c/o Orchestra Sinfonica dell'Enilia Romagna A. Toscanini
P. le Cesare Battisti 15, I-43100 PARMA, tel: (39/521) 27 10 33

MEDNARODNO TEKMOVANJE KRALJICE ELIZABETE

je tokrat namenjeno pevcem, starim do 32 let. Potekalo bo v Bruslju od 4. do 24. maja 1992.

Rok za prijave: 15. januar 1992.

Naslov za prijave in informacije:
Secretariat du Concours Reine Elisabeth
20, rue aux Laines B - 1000 BRUXELLES
tel: (32/2) 513 00 99

9. MEDNARODNO TEKMOVANJE J.S. BACH

je namenjeno pianistom, organistom, čembalistom, violinistom in pevcem. Potekalo bo v Leipzigu od 19. junija do 3. julija 1992. Starostna omejitev je 32 let.

Rok za prijave: 29. februar 1992.

Naslov za prijave in informacije:
Internationaler Johann Sebastian Bach Wettbewerb
Thomaskirchhof 16, PSF 1349, D-7010 LEIPZIG, tel: (37/41) 78 66

MEDNARODNO VIOLINSKO TEKMOVANJE CARL FLESCHE

bo potekalo v Londonu od 7. do 16. julija 1992. Starostna omejitev je 28 let.

Rok za prijave: 28. februar 1992.

Naslov za prijave in informacije:
City of London Carl Flesch International Violin Competition
City Arts Trust Ltd., Bishopsgate Hall, 230 Bishopsgate
GB-London EC2M 4QH, tel: (44/71) 377 0540

MEDNARODNO TEKMOVANJE MARIA CALLAS

V letu 1992 namenja to znano tekmovanje v Atenah pianistom. Tekmovanje bo potekalo v drugi polovici marca 1992.

Starostna omejitev je 30 let.

Rok za prijave: 15. januar 1992.

Naslov za prijave in informacije:
Centre Culturel International "Athenaeum", 8, rue Amerikis, GR 10671
ATHENES, tel: (30/1) 36 22 952

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Naročam XXII. letnik revije Glasbena mladina v

izvodih. _____

Datum: _____

Podpis: _____

**Če se odločite, pošljite na naslov: Glasbena mladina,
Kersnikova 4/III, 61000 Ljubljana, telefon 061/322-570**

MTD

Electronics, d.o.o. / Pty. Ltd.

Parmova 41, 61000 Ljubljana
Slovenia, Yugoslavia
Phone: + 38 61/312-988, 320-670
Fax: + 38 61/328-887
Telex: 31366 yu
A.H.: +38 61/344-109

GLASBILA ZA AMATERJE IN PROFESIONALCE

TRGOVINA Z GLASBILI:
Rozmanova 6
61000 Ljubljana
Telefon: 061/323 236

VELIKA IZBIRA GLASBENIH INSTRUMENTOV, POTROŠNIH MATERIALOV IN LITERATURE:

A) PIHALA:

B) TROBILA:

C) TOLKALA:

D) BRENKALA:

E) OJAČEVALCI, ZVOČNIKI
MIKROFONI:

F) LITERATURA, DRUGO:

G) KMALU V PROGRAMU: PEAVEY, CRATE, AMPEG, CROWN (ojačevalci, zvočniki)
KAMAN, Ovation, Takamine, Hamer, RICKENBACKER (Kitare)
ENSONIQ (elektr. klaviature)

OBIŠČITE NAS ALI POKLIČITE NA TEL. 061/320 670 (pisaran) ali 061/323 236 (trgovina). ZA DODATNE INFORMACIJE ALI EVENTUELNA NAROČILA PO POŠTI (POVZETJU) VAS PROSIMO, DA NAM POSREDUJETE SPODAJ NAVEDENE PODATKE:

Vrsta blaga ki me zanima: _____

Naročam: _____

Ime in priimek: _____ Naslov: _____

